

Yksinäisyyden ja sosiaalisten kontaktien puutteen yhteys poliittiseen
osallistumiseen Suomessa

—

Logistinen regressioanalyysi vuoden 2023 European Social Survey -aineiston
pohjalta

Auri Määttänen
Kandidaatintutkielma
Turun yliopisto
Valtio-oppi
Syksy 2025

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaan tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

TURUN YLIOPISTO

Filosofian, poliittisen historian ja valtio-opin laitos / Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta

MÄÄTTÄNEN, AURI: Yksinäisyyden ja sosiaalisten kontaktien puutteen yhteys poliittiseen osallistumiseen Suomessa – Logistinen regressioanalyysi vuoden 2023 European Social Survey -aineiston pohjalta

Kandidaatintutkielma, 34 s.

Valtio-oppi

Marraskuu 2025

Yksinäisyyttä kokevien ihmisten määrä on noussut Suomessa huomattavasti viime vuosien aikana samanaikaisesti, kun suomalaisten on osoitettu viettävän vähenevissä määrin aikaa kasvotusten muiden ihmisten kanssa. Yksinäisyys ja sosiaalisten kontaktien puute eivät kuitenkaan ole ainoastaan yksilötason ongelmia, vaan niillä on esitetty olevan yhteys poliittisen osallistumisen aktiivisuuteen.

Tämä kandidaatintutkielma selvittää onko yksinäisyydellä ja sosiaalisten kontaktien puutteella yhteyttä poliittiseen osallistumiseen Suomessa. Analyysi tehdään kvantitatiivisesti, logistista regressioanalyysiä hyödyntäen, vuoden 2023 European Social Survey -aineiston pohjalta. Poliittinen osallistuminen on tutkielmassa jaoteltu äänestämiseen ja vaihtoehtoihin, ekstra-parlamentaristisiin poliittisen osallistumisen muotoihin. Tutkielman teoreettinen viitekehys rakentuu yksinäisyyden, sosiaalisten kontaktien puutteen ja poliittisen osallistumisen käsitteiden määrittelyn lisäksi sosiaalisen pääoman teorialle.

Tutkielman tulokset osoittavat, ettei yksinäisyydellä ole tilastollisesti merkitsevää yhteyttä kumpaankaan tutkielmassa analysoituun poliittisen osallistumisen muotoon. Sosiaalisten kontaktien puute on yhteydessä ainoastaan äänestämisen todennäköisyyden laskuun, eikä sillä ole tilastollista merkitsevyyttä vaihtoehtoisten poliittisen osallistumisen muotojen osalta. Tuloksia voidaan selittää Suomessa ilmenevällä korkealla poliittisella luottamuksella ja hyvinvointivaltiomallilla, jotka ruokkivat korkeaa sosiaalista pääomaa, vaikka yksilöiden väliset verkostot ovat viime vuosina heikentyneet.

Avainsanat: yksinäisyys, sosiaalisten kontaktien puute, poliittinen osallistuminen, äänestäminen

Sisällysluettelo

1	JOHDANTO	1
2	TEOREETTINEN VIITEKEHYS	3
	2.1 YKSINÄISYYS JA SOSIAALISTEN KONTAKTIEN PUUTE	3
	2.2 POLIITTINEN OSALLISTUMINEN	5
	2.3 SOSIAALISEN PÄÄOMAN TEORIA	7
	2.4 TUTKIELMAN HYPOTEESEIT	10
3	AINEISTO JA TUTKIMUSMENETELMÄ	11
	3.1 EUROPEAN SOCIAL SURVEY 2023	11
	3.2 MUUTTUJAT	11
	3.3 LOGISTINEN REGRESSIOANALYYSI	15
4	ANALYYSI	17
5	JOHTOPÄÄTÖKSET	22
	LÄHDELUETTELO	25
	LIITTEET	30

1 Johdanto

Yksinäisyyden tunteen lisääntyminen ja ihmisten sosiaalisten kontaktien määrän väheneminen ovat olleet esillä Suomessa viime vuosien aikana jatkuvasti (ks. esim. Vesanummi 2021; Tiessalo 2023). Yksinäisyyttä kokevista ihmisistä ja näiden määrän lisääntymisestä Suomessa on koottu kattavasti eri tahojen puolesta tilastotietoa. Tilastot osoittavat, että yksinäisten määrä on lisääntynyt 2020-luvulla jatkuvasti, etenkin nuorten ja vanhusten keskuudessa. Vuonna 2022 vähintään 16-vuotiaista yksinäisyyttä koki lähes 30 prosenttia, joista 16–24-vuotiaat, 25–34-vuotiaat sekä 75 vuotta täyttäneet ja sitä vanhemmat ylsivät keskiarvon yläpuolelle (Tilastokeskus 2023). Yksinäisyys on lisääntynyt erityisesti viimeisen kymmenen vuoden aikana, sen ollessa noin kuuden prosentin tasolla vielä vuonna 2016. Tähän äkilliseen nousuun on tietysti osaltaan vaikuttanut myös koronapandemia ja sen aiheuttamat yksilöiden välisten sosiaalisten kontaktien rajoitteet. (Laaninen ja Niemelä 2023, 238, 241.) Yksinäisyys on yleistynyt väestössä kuitenkin jo ennen koronapandemiaa sen ollessa vuonna 2018 jo yli 20 prosenttia (Tilastokeskus 2023). Samanaikaisesti yksinäisyyden lisääntyessä, vuodesta 1987 vuoteen 2010 suomalaisten päivän aikana yksin vietetty aika lisääntyi keskimäärin 124 minuuttia (Anttila et al. 2020, 711). Koettu yksinäisyys on siis lisääntynyt samanaikaisesti yksin vietetyn ajan lisääntyessä.

Vaikka yksinäisyys ja yksilön sosiaalisen verkoston puutteet ovat hyvinkin ajankohtaisia aiheita, niitä käsitellään lähtökohtaisesti yksilön näkökulmasta, tämän henkilökohtaisena ominaisuutena. Yksinäisyys ja sosiaalisten kontaktien puute ovat kuitenkin laajempia, koko yhteiskuntaa koskettavia ilmiöitä ja riskitekijöitä. Yksilön jääminen sosiaalisten verkostojen ulkopuolelle voi johtaa laajemmin myös poliittisen toiminnan ulkopuolelle jäämiseen ja täten poliittiseen passivoitumiseen. Yksinäisyyden ja sosiaalisten kontaktien puutteen yhteyttä poliittiseen osallistumiseen on tutkinut etenkin Euroopan kontekstissa Alexander Langenkamp muun muassa artikkeleissaan ”Enhancing, suppressing or something in between - loneliness and five forms of political participation across Europe” (2021a) ja ”Lonely Hearts, Empty Booths? The Relationship between Loneliness, Reported Voting Behavior and Voting as Civic Duty” (2021b). Langenkamp on havainnut tutkimuksissaan, että yksinäisyys vähentää todennäköisyyttä äänestää ja heikentää äänestämisen näkemistä kansalaisvelvollisuutena (Langenkamp 2021b). Langenkamp on osoittanut myös, että yksinäiset ihmiset jättävät osallistumatta erityisesti sellaiseen poliittiseen toimintaan, mikä ei tarjoa sosiaalisen kanssakäymisen mahdollisuuksia, kuten äänestäminen ja kansalaisadressien tai -vetoomusten allekirjoittaminen (Langenkamp 2021a).

Suoranainen yksinäisyyden ja poliittisen osallistumisen tai passivoitumisen yhteyden tutkimus on kuitenkin vähäistä ja useissa tutkimuksissa keskitytäänkin tämän sijasta esimerkiksi äärioikeiston kannatuksen lisääntymiseen ihmisen kokiessa olevansa yksinäinen (ks. esim. Langenkamp 2025; Peterson et al. 2025). Demokratia tarkoittaa kansan valtaa ja perustuu jo nimitykseltäänkin ajatukselle siitä, että jokaisella on yhtäläiset mahdollisuudet osallistua poliittiseen toimintaan ja saada äänensä kuuluviin. Demokratian normatiivisena ideaalina ovat siis poliittinen tasa-arvo ja yhtäläiset osallistumismahdollisuudet päätöksentekoon (Young 2000, 23). Juuri tämän vuoksi on tärkeä tutkia sitä, voiko yksinäisyys aiheuttaa poliittisen toiminnan ulkopuolelle jäämistä. Koska Suomessa lähes 30 prosenttia väestöstä kokee yksinäisyyttä (Tilastokeskus 2023), olisi tämän ihmisryhmän riski politiikan ja edustuksellisen demokratian ulkopuolelle jäämiseen valtava kolhu demokratian legitimitetille.

Vaikka yksinäisyyden ja poliittisen osallistumisen välinen yhteys on siis tunnistettu viime vuosina ilmestyneissä tutkimuksissa, Suomessa tutkimus on ollut vähäistä. Aihetta on kuitenkin sivuttu analysoimalla esimerkiksi sosiaalisen pääoman ja poliittisen osallistumisen välistä yhteyttä (Bäck ja Kestilä-Kekkonen 2013; Nygård et al. 2015). Juuri yksinäisyyden ja osallistumisen välistä yhteyttä on tutkittu esimerkiksi järjestöosallistumisen näkökulmasta (Murto et al. 2015), mutta yksinäisyyden ja poliittisen osallistumisen välisen yhteyden tutkiminen on lähes olematonta Suomen kontekstissa. Pyrinkin omalla tutkielmallani täyttämään tätä tutkimusaukkoa ja tuomaan esille uutta tietoa yksinäisyyden ja sosiaalisten kontaktien puutteen yhteyksistä poliittiseen osallistumiseen. Perustelen tutkimuksen tärkeyttä ja yksinäisyyden yhteyttä laajemmin demokratian legitimitettiin etenkin sosiaalisen pääoman teorian kautta. Sosiaalisen pääoman teoria osoittaa, kuinka yksilöiden väliset verkostot edesauttavat integraatiota kansalaisyhteiskuntaan, yhteiskunnalliseen toimintaan osallistumista sekä informaation saantia (Coleman 1988, 98, 104; Putnam 2000, 19–20).

Tutkimuskysymykseni on; *miten yksinäisyys ja sosiaalisten kontaktien puute ovat yhteydessä poliittiseen osallistumiseen Suomessa?* Tarkentavina kysymyksinä aion ottaa selvää siitä, ovatko yksinäisyys ja sosiaalisten kontaktien puute yhteydessä mahdollisesti eri tavoin osallistumisen todennäköisyyteen, sekä siitä, eroavatko mahdolliset yhteydet äänestämisen ja vaihtoehtoisten, ekstra-parlamentarististen poliittisen osallistumisen tapojen välillä. Tutkielman tuloksista muodostetut neljä hypoteesia esittelen tarkemmin alaluvussa 2.4 Tutkielman hypoteesit.

Tutkimuksen tärkeyttä ja käyttämieni muuttujien valintaa perustelen luvussa 2 Teoreettinen viitekehys, joista ensimmäisessä alaluvussa avaan yksinäisyyden ja sosiaalisten kontaktien puutteen käsitteitä ja tarvetta näiden tarkalle erottelulle toisistaan. Yksinäisyys ja sosiaalisten kontaktien puute voivat vaikuttaa saman ilmiön käsitteiltä, mutta ne tarkoittavat tosiasiasa hyvin eri asioita. Yksinäisyys tarkoittaa yksilön subjektiivista kokemusta, jossa tämän toiveet sosiaalisten suhteiden määrästä ja laadusta eivät kohtaa toteutuneiden sosiaalisten suhteiden kanssa. Sosiaalisten kontaktien puute taas on objektiivinen ilmiö, jossa nimensä mukaisesti yksilöllä ei ole juurikaan sosiaalisia kontakteja. (Perlman ja Peplau 1981, 32.) Alaluvussa 2.2 esittelen poliittisen osallistumisen käsitteenä. Käsittelen poliittista osallistumista tutkielmassani erityisesti ruotsalaisten politiikan tutkijoiden, Joakim Ekmanin ja Erik Amnån (2012) poliittisten typologioiden kautta. Teoriaosuuden viimeisessä alaluvussa avaan sosiaalisen pääoman teoriaa, ja sen myötä tutkimuksen tärkeyttä sekä sitä, miten yksinäisten ihmisten poliittisen toiminnan ulkopuolelle jäämistä voidaan selittää ja miksi tämä on ongelmallista.

Kolmannessa luvussa esittelen tutkielmassa hyödyntämäni aineiston, sekä käyttämäni muuttujat ja metodin. Tutkielmassa käytettävä aineisto on vuoden 2023 European Social Survey -kyselytutkimuksen Suomen aineisto, jonka vastaajamäärä on 1 563. Tutkielman selitettävät muuttujat mittaavat erilaisia poliittisen osallistumisen muotoja; äänestämistä, mielenosoituksiin osallistumista, sosiaaliseen mediaan politiikasta julkaisemista ja jakamista sekä kansalaisvetoomuksen tai -adressin allekirjoittamista. Olen jakanut käyttämäni selitettävät muuttujat kahteen; äänestikö vastaaja viimeisimmissä vaaleissa (eduskuntavaalit 2023) sekä vaihtoehtoisista poliittisen osallistumisen muodoista koottuun binääriseen muuttujaan. Selittävinä muuttujina käytän yksinäisyyden tunnetta ja sosiaalisten kontaktien määrää mittaavia muuttujia. Tutkin aineistoa kvantitatiivisin menetelmin, logistista regressioanalyysiä hyödyntäen. Logistinen regressioanalyysi soveltuu aineiston analysointiin silloin, kun selitettävät muuttujat ovat binäärisiä, eli niillä on vain kaksi arvoa (Ketokivi 2015, 134). Logistisen regressioanalyysin tulokset esittelen analyysiluvussa ja koko tutkielmaa koskevat johtopäätökset avaan viidennessä ja viimeisessä kappaleessa.

2 Teoreettinen viitekehys

2.1 Yksinäisyys ja sosiaalisten kontaktien puute

Kuten jo johdannossa osoitin, yksinäisyys on hyvin yleistä Suomessa 2020-luvulla ja sen vaikutukset ovat aiemman tutkimuksen valossa (Langenkamp 2021a; 2021b) paljon yksilötasoa laajemmalla.

Jotta voin tutkia yksinäisyyden ja sosiaalisten kontaktien puutteen vaikutusta poliittiseen osallistumiseen, tulee tutkittavat käsitteet ensin määritellä ja erottaa toisistaan huolellisesti. Tämä voidaan tehdä yksinkertaisimmillaan toteamalla yksinäisyyden olevan yksilön oma, subjektiivinen kokemus ja tunnetila, sosiaalisten kontaktien puutteen ollessa objektiivinen ilmiö, johon yksinäisyyden tunne ei automaattisesti liity millään tavalla (Hawkey ja Cacioppo 2010, 218). Tämä jaottelu ei kuitenkaan yksin riitä, sillä yksinäisyys on itsessäänkin hyvin laaja käsite, joka tarvitsee tarkempaa määrittelyä. Seuraavaksi esittelen määritelmät, joilla sekä sosiaalisten kontaktien puute että emotionaalinen ja sosiaalinen yksinäisyys voidaan erottaa toisistaan.

Robert Weissin tekemä jaottelu emotionaaliseen ja sosiaaliseen yksinäisyyteen antaa vahvan pohjan yksinäisyyden määrittelylle. Weiss esittelee jaottelun kirjassaan *Loneliness: the experience of emotional and social isolation* (1973). Weissin jaottelussa emotionaalista yksinäisyyttä kuvastaa läheisten henkisten ihmissuhteiden puute tai henkinen eristäytyminen. Emotionaalinen yksinäisyys ilmenee erittäin intiimien ihmissuhteiden, kuten avioliiton, puuttuessa tai loppuessa. Ihminen kokee siis tällaista yksinäisyyttä tuntiessaan, että intiimien ihmissuhteiden sijasta omaa lähinnä tuttavallisia tai pinnallisia ihmissuhteita. (Weiss 1973, 18, 90.) Sosiaaliseen eristäytymiseen ja sosiaaliseen yksinäisyyteen taas johtaa oman laajemman sosiaalisen verkoston ja sosiaalisten suhteiden, eikä niinkään syvällisen ihmissuhteen puute. Tähän yksinäisyyden muotoon liittyy vahvasti Weissin mukaan ulkopuolelle jäämisen tunne ja sitä voi ilmentyä esimerkiksi uuteen naapurustoon muuttaessa tai työttömänä ollessa. (Weiss 1973, 19, 33, 145–146.)

Vaikka nämä kaksi yksinäisyyden muotoa eroavat päältä päin toisistaan, ovat niiden vaikutukset yksilöön hyvinkin samanlaisia. Molemmat yksinäisyyden muodot voivat johtaa esimerkiksi masennukseen. Emotionaalista yksinäisyyttä kuvastaa etenkin ahdistuneisuuden tunteet ja sosiaalista yksinäisyyttä erityisesti tylsistyminen ja jo aiemmin mainittu ulkopuolelle jäämisen tunne. (Weiss 1973, 148.) On kuitenkin muistettava, että ihmisellä voi olla sekä laaja sosiaalinen verkosto ja useita läheisiä ystäviä, vaikka kokisi kärsivänsä näistä yksinäisyyden muodoista. Yksinäisyyden tunne koostuukin subjektiivisesta kokemuksesta siitä, ettei yksilön toive tämän sosiaalisten tarpeiden määrästä tai laadusta toteudu. Kun yksilön toiveet sosiaalisten kontaktien määrästä ja laadusta nousevat, kontaktien tulisi myös konkreettisesti lisääntyä tai parantua laadultaan, jotta yksilö kokisi sosiaaliset tarpeensa tyydyttyiksi. (Hawkey ja Cacioppo 2010, 218; Perlman ja Peplau 1981, 32, 39.) Samaan tulokseen on tultu myös suomalaisessa tutkimuksessa “Social Contacts and Their Relationship to Loneliness among Aged People – A Population-Based Study” (Routasalo et al. 2006). Vanhusten sosiaalisia kontakteja ja yksinäisyyttä selvittäneessä tutkimuksessa havaittiin, ettei

vanhusten yksinäisyyden tunteet olleet yhteydessä yhteydenpidon määrään esimerkiksi lasten tai ystävien kanssa. Yksinäisyyden kokemukseen havaittiin kuitenkin vaikuttavan se, kohtasivatko vanhuksen odotukset yhteyksien määrästä toteutuneen yhteyden kanssa. (Routasalo et al. 2006.)

Toisin kuin yksinäisyyden tunne, sosiaalisten kontaktien puute on objektiivinen tilanne, jossa yksilöllä ei ole juurikaan syvempää sosiaalista kanssakäymistä muiden ihmisten kanssa (Kraav et al. 2021, 2219). Sosiaalisten kontaktien puute voidaan määritellä myös ystävien puutteena (Schnepf et al. 2024, 122). Sosiaalisten kontaktien puute tarkoittaa siis todellista tilannetta, jossa yksilöltä puuttuu sosiaalinen verkosto ympäriltään, toisin kuin sosiaalinen tai emotionaalinen yksinäisyys, joissa korostuu kokemuksen subjektiivisuus. Samalla tavoin kuin ihminen voi kokea yksinäisyyttä, vaikka omaisi laajankin ystäväpiirin, on myös mahdollista, että vaikka nämä ihmiset ja ihmissuhteet puuttuisivat yksilöltä, tämä ei koe itseään yksinäiseksi. (Hawkley ja Cacioppo 2010, 218.) Tällaista ”tahallista” tai tietoista sosiaalisten kontaktien puutetta, joka ei häiritse yksilöä, voidaan kutsua positiiviseksi yksinäisyydeksi (Schnepf et al. 2024, 15).

Yksinäisyyden ja sosiaalisten kontaktien puutteen käsitteet tarkoittavat siis täysin eri asioita, eivätkä välttämättä korreloi lainkaan toistensa kanssa (Kraav et al. 2021, 2219; Schnepf et al. 2024, 117), minkä vuoksi onkin tärkeä erotella ne tutkielmassa toisistaan. Omassa tutkielmassani tahdon tutkia molempia ilmiöitä juuri niiden erilaisuuden vuoksi ja tarkastella näiden mahdollisia eroja tuloksissa näiden osalta. Erottelemalla tutkielmassa käsitteet toisistaan voin ottaa selvää siitä, vaikuttaako poliittiseen osallistumiseen vain yksinäisyys tai sosiaalisten kontaktien puute, kenties molemmat, vai mahdollisesti ei kumpikaan.

2.2 Poliittinen osallistuminen

Poliittinen osallistuminen on paljon muutakin kuin perinteisenä pidettyjä osallistumisen muotoja, kuten äänestämistä tai poliittisen puolueen jäsenenä toimimista. Näiden perinteisten osallistumisen muotojen rinnalla vaihtoehtoisia poliittisen osallistumisen muotoja ovat esimerkiksi mielenosoitukseen osallistuminen, erilaisten vetoamusten allekirjoittaminen sekä poliittisesti motivoituneet boikotit (Ekman ja Amnå 2012, 295). Näiden vaihtoehtoisten osallistumisen keinojen hyödyntäminen on viime vuosien aikana lisääntynyt etenkin nuorten keskuudessa (Pekkarinen et al. 2019, 33; Bäck ja Kestilä-Kekkonen 2013, 65). Esimerkiksi ostopäätöksillä vaikuttaminen nousi Suomessa nuorten keskuudessa 60 prosentista 77 prosenttiin vuosien 2013 ja 2018 välillä (Pekkarinen

et.al. 2019, 32–33). Vaikka äänestysaktiivisuus on laskenut Suomessa viime vuosikymmenien aikana, useiden vaihtoehtoisten poliittisen osallistumisen muotojen suosiminen on muiden Euroopan unionin valtioiden keskiarvoa korkeampaa (OECD 2021, 102–103). Omassa tutkielmassani tahdon juuri tämän vuoksi ottaa analyysiin mukaan perinteisten poliittisen osallistumisen muotojen lisäksi myös uusia tai muuten vaihtoehtoisia osallistumiskeinoja.

Ruotsalaiset politiikan tutkijat Joakim Ekman ja Erik Amnå jaottelevat kansalaisten osallistumisen kolmeen tasoon; osallistumattomuuteen, kansalaisosallistumiseen ja poliittiseen osallistumiseen artikkelissa ”Political participation and civic engagement: towards a new typology” (2012). Nämä kolme kategoriaa jakautuvat edelleen kuuteen alakategoriaan, joihin jokaiseen lukeutuu niin yksilöllisiä kuin kollektiivisia osallistumisen muotoja. Osallistumattomuus jaetaan aktiiviseen ja passiiviseen osallistumattomuuteen. Aktiivisessa osallistumattomuudessa kansalainen tekee tietoisien päätöksen jättäytyä esimerkiksi poliittisten keskustelujen ulkopuolelle tai olla äänestämättä, kun passiivinen osallistumattomuus tarkoittaa nimensä mukaisesti poliittista passiivisuutta, sekä sitä, ettei politiikkaa pidetä tärkeänä tai kiinnostavana. Tällöin osallistumatta jättäminen on siis tiedostamattomampaa kuin aktiivisessa osallistumattomuudessa. Kansalaisosallistuminen jakautuu yhteiskunnalliseen mukanaoloon (social involvement) ja kansalaistoimijuuteen (civic engagement). Näistä edeltävä tarkoittaa lähinnä kiinnostusta yhteiskuntaa ja politiikkaa kohtaan, sekä itsensä ilmaisua näiden teemojen pohjalta, kun kansalaistoimijuus taas tarkoittaa aktiivisempaa toimintaa yhteiskunnassa, kuten kierrättämistä, hyväntekeväisyyttä ja politiikasta keskustelemista. (Ekman ja Amnå 2012, 295).

Koska tutkin poliittista osallistumista, keskityn Ekmanin ja Amnåin jaottelussa kaikkien mainitsemieni kolmen yläkategorian sijaan vain poliittiseen osallistumiseen ja sen alakategorioihin, jotka jakautuvat formaaliin ja aktivistiseen (ekstra-parlamentaristiseen) osallistumiseen. Formaali poliittinen osallistuminen pitää sisällään perinteiset osallistumisen muodot, kuten äänestämisen ja äänestämättä jättämisen, vaaleissa ehdolle asettumisen sekä poliittisen puolueen jäseneksi kuulumisen. Aktivistinen, eli ekstra-parlamentaristinen osallistuminen taas tarkoittaa vaihtoehtoisia osallistumisen tapoja, jotka tapahtuvat nimensä mukaisesti perinteisen poliittisen kentän, tai parlamentin, ulkopuolella. Kategoria jaetaan edelleen laillisiin ja laittomiin vaikuttamisen keinoihin, joista omassa tutkielmassani keskityn ainoastaan laillisiin (Ekman ja Amnå 2012, 295). Käyttämäni aineiston pohjalta on mahdollista tarkastella ainoastaan laillisia osallistumisen muotoja, sillä European Social Survey ei ole ottanut tutkittavakseen laittomia osallistumisen muotoja. Tämä johtunee siitä, etteivät ihmiset yhtä todennäköisesti paljastaisi ottaneensa osaa laittomiin

osallistumisen muotoihin (Tourangeau ja Yan 2007, 863). Laittomia osallistumisen muotoja ovat esimerkiksi kansalaistottelemattomuus ja erilaiset sabotaasit. Laillisia, aktivistisia osallistumisen keinoja ovat esimerkiksi jo aiemmin mainitsemani boikotit, vetoomusten allekirjoittaminen, poliittisten lehtisten levittäminen sekä mielenosoitukset. (Ekman ja Amnå 2012, 295.)

Ekmanin ja Amnån jaottelun avulla tutkin yksinäisyyden ja sosiaalisten kontaktien puutteen vaikutusta niin perinteisiin kuin vaihtoehtoihin, ekstra-parlamentaristisiin poliittisen osallistumisen muotoihin. Jaottelu auttaa ymmärtämään perinteisen osallistumisen lisäksi myös vaihtoehtoisia poliittisen osallistumisen muotoja, joiden hyödyntäminen painottuu Suomessa erityisesti nuorten keskuuteen (Nuorisobarometri 2018, 33; Bäck ja Kestilä-Kekkonen 2021, 65). Myös näitä vaihtoehtoisia osallistumisen muotoja on oleellista tutkia, sillä käyttämäni European Social Survey –aineiston kyselytutkimukseen osallistumisen alaikäraja on 15 vuotta. Useat vaihtoehtoiset poliittisen osallistumisen muodot, kuten sosiaalisen median julkaisut tai mielenosoituksiin osallistumiset, eivät vaadi täysi-ikäisyyttä, toisin kuin esimerkiksi äänestäminen, joten näitä tarkastelemalla myös alaikäisten huomioiminen on tutkielmassa mahdollista.

Poliittisen osallistumisen eri muotojen yksityiskohtainen jaottelu mahdollistaa sen, että voin tarkastella miten yksinäisyys ja sosiaalisten kontaktien puute vaikuttavat mahdollisesti eri tavoin erilaiseen poliittiseen osallistumiseen. Tämän lisäksi poliittisen osallistumisen erittely mahdollistaa tutkielman tulosten tarkastelun siitä näkökulmasta, vaihtelee yksinäisyyden ja sosiaalisten kontaktien puutteen yhteyden voimakkuus eri osallistumisen muotojen välillä eli onko selittävien muuttujien yhteys toiseen selitettävään ilmiöön suurempaa kuin toiseen. Koska äänestämistä voidaan pitää edustuksellisen demokratian osallistumisen muodoista perinteisimpänä, olen ottanut sen mukaan tutkielmaani esimerkkinä Ekmanin ja Amnån formaalista poliittisestä osallistumisesta. Ekstra-parlamentaristisista poliittisen osallistumisen muodoista otan tarkasteluun useampia, koska ne eivät ole yhtä suosittuja Suomessa kuin äänestäminen.

2.3 Sosiaalisen pääoman teoria

Perustelen sitä, miksi yksinäisyyden ja sosiaalisten kontaktien puutteen vaikutusta poliittiseen osallistumiseen on tärkeä tutkia erityisesti sosiaalisen pääoman teoriaa hyödyntämällä. Sosiaalinen pääoma tarkoittaa resursseja tai ominaisuuksia, joita tietyillä ryhmillä ja yksilöillä on yhteiskunnassa ja joita on mahdollista kartuttaa sosiaalisten verkostojen avulla sekä niitä ylläpitämällä. Tällaisia ryhmien ja yksilöiden omaamia resursseja ovat esimerkiksi luottamus niin yksilöihin kuin

yhteiskuntaan laajemminkin sekä tiedonsaanti, jota yksilöiden välillä tapahtuu. (Coleman 1988, 98, 104; Putnam 2000, 19–20.) Koska yksinäisyyttä ja sosiaalisten kontaktien puutetta kokevat ihmiset joko jäävät, tai kokevat jäävänsä sosiaalisten verkostojen ulkopuolelle, voidaan näiden nähdä omaavan myös vähemmän sosiaalista pääomaa. Tämä pääoman puute tai se, ettei siitä pääse hyötymään saattaa taas johtaa yksilön yhteiskunnallisen toiminnan, politiikan ja kansalaisyhteiskunnan ulkopuolelle jäämiseen (Putnam 2000, 28, 341).

Robert D. Putnam on kenties yksi keskeisimpiä sosiaalisen pääoman teoreetikkoja ja hänen teoksensa *Making democracy work : civic traditions in modern Italy* (1993) sekä erityisesti *Bowling alone : the collapse and revival of American community* (2000) ovat tutkimuskentän tunnetuimpia teoksia aiheesta. Putnamin mukaan sosiaalinen pääoma viittaa yksilöiden välisiin yhteyksiin, sosiaalisiin verkostoihin sekä vastavuoroisuuden ja luottamuksen normeihin, joita näistä kahdesta syntyy (Putnam 2000, 19). Putnam jaottelee sosiaalisen pääoman kahteen eri muotoon; *bonding*, eli sitovaan sosiaaliseen pääomaan, ja *bridging*, eli silloittavaan sosiaaliseen pääomaan (Putnam 2000, 22). Käytän Putnamin käsitteistä näitä suomennoksia niiden vakiintuneen luonteen vuoksi suomalaisessa tutkimuksessa (ks. esim. Anttila et al. 2022; Oinas et al. 2018).

Sitovaa sosiaalista pääomaa voidaan kutsua myös eksklusiiviseksi tai poissulkevaksi sosiaaliseksi pääomaksi, kun silloittava sosiaalinen pääoma taas on luonteeltaan inklusiivista. Sitova, eli eksklusiivinen sosiaalinen pääoma nimensä mukaisesti sulkee ryhmään kuulumattomat ihmiset sen ulkopuolelle. Tällaista sosiaalista pääomaa ilmenee tiukoissa yhteisöissä, kuten perheissä ja ystäväporukoissa. Silloittava eli *bridging* sosiaalinen pääoma taas kuvastaa laajempia ryhmiä ja yhteisöjä, jotka eivät ole yhtä tiiviitä kuin eksklusiiviset, mutta ovat tästä syystä ulospäin suuntautuneempia ja monipuolisempia. Silloittava sosiaalinen pääoma luo laajempaa luottamusta yhteiskuntaan, kun sitova sosiaalinen pääoma taas saattaa eksklusiivisen luonteensa vuoksi aiheuttaa ulkopuolisuuden tunnetta muissa. (Putnam 2000, 22–23.) *Bonding* eli sitova sosiaalinen pääoma onkin ”ruohonjuuritason” sosiaalista pääomaa, joka muodostuu ihmisten välisistä suhteista ja verkostoista, kun *bridging* eli silloittava sosiaalinen pääoma viittaa laajempaan, suurempien ryhmien omaamaan pääoman muotoon.

Putnamin mukaan suurin osa poliittisista keskusteluistamme tapahtuu informaalisti, sillä muodostamme aattemme sekä saamme poliittiset tietomme esimerkiksi ystäviemme ja naapureidemme kautta tai ruokapöydän ääressä käydyissä keskusteluissa (Putnam 2000, 343). Jos ihmiseltä siis puuttuvat nämä areenat kartuttaa omia tietojaan ja muodostaa mielipiteitä, jää tämä

herkemmin niiden poliittisten keskusteluiden ulkopuolelle, joita muut käyvät. Tulee kuitenkin huomata, että Putnam on saanut osakseen myös kritiikkiä liittyen hänen määritelmänsä sosiaalisesta pääomasta. Käsitettä on esimerkiksi kutsuttu epämääräiseksi, sillä se viittaa lukuisiin eri ilmiöihin, kuten verkostoihin, luottamukseen sekä osallistumiseen saman aikaisesti, minkä lisäksi sen mittaamisen on todettu olevan erittäin hankalaa (Ferragina ja Arrigoni 2017, 357).

Putnamin teosten lisäksi erityisesti James Colemanin artikkeli ”Social Capital in the Creation of Human Capital” (1988) ja tässä esitelty määritelmä sosiaaliselle pääomalle ovat hyvin käytettyjä sosiaalisen pääoman tutkimuksessa. Coleman määrittelee sosiaalisen pääoman resurssina, jota voimme käyttää eduksemme aivan kuten esimerkiksi taloudellisia resursseja, mutta joka on sidottu sosiaalisiin verkostoihin ja normijärjestelmiin (Coleman 1988, 98, 104). Koska sosiaalinen pääoma sijaitsee yksilöiden välisissä suhteissa eikä yksilöissä itsessään (mt., 98), ilman näitä suhteita, ja sosiaalista pääomaa tämän seurauksena, yksilöt jäävät herkemmin yhteiskunnallisen toiminnan ulkopuolelle. Yksinäisten ihmisten sosiaalisten verkostojen puute voi johtaa siis sosiaalisen pääoman laskuun ja näin heikentää heidän resurssejaan yhteiskunnassa. Sosiaalisten verkostojen puute ja yhteisön ulkopuolelle jääminen vaikuttavat yksilötason lisäksi laajemmin myös demokratian toteutumiseen, minkä vuoksi aihetta on tärkeä tutkia. Coleman korostaakin juuri tätä sosiaalisen pääoman funktiota resurssina, jota yksilöt voivat hyödyntää (Coleman 1988, 98; Ferragina ja Arrigoni 2017, 357), verrattuna Putnamiin, joka näkee sosiaalisen pääoman ennemminkin kollektiivisena resurssina ja yhteisön ominaisuutena (Putnam 1993, 167).

Sosiaalinen pääoma ei ole ainoastaan yksilötason kysymys (Putnam 2000, 20), vaan sen kollektiivinen aspekti on hyvin tärkeä yhteiskuntaan ja politiikkaan osallistumisen kannalta. Putnam korostaa erityisesti sosiaalisen pääoman vaikutusta deliberatiiviseen demokratiaan toteamalla sen vaikuttavan vahvasti edustuksellisen hallintomme toimintaan ja suorituskykyyn (Putnam 1995, 66). Hänen mukaansa yhdysvaltalaiset, jotka identifioituvat joko hyvin liberaaleiksi tai hyvin konservatiivisiksi osallistuvat muita todennäköisemmin julkisiin tapaamisiin. Kun ihmiset jäävät politiikan ja yhteiskunnan toiminnan ulkopuolelle, edustuksellisuuttamme uhkaa sen ajautuminen poliittisiin ääripäihin ja politiikan tapahtuvan etäällä kansasta. (Putnam 2000, 341–342.) Juuri tästä syystä yksinäisyyden ja sosiaalisten kontaktien puutteen, ja tätä kautta sosiaalisen pääoman vähenemisen yhteyttä poliittiseen osallistumiseen on tärkeä tutkia. Pohjois-Euroopassa ja Suomessa sosiaalisen pääoman on mitattu olevan Euroopan korkeinta useaan otteeseen, lukuun ottamatta perheen sisäisten suhteiden sosiaalista pääomaa (Ferragina 2017, 74; van Oorschot et al. 2006, 160).

Vaikka Suomessa esiintyy yksinäisyyttä enenevässä määrin (Tilastokeskus 2023; Laaninen ja Niemelä 2023, 238), sosiaalinen pääoma on monia muita Euroopan maita korkeampaa etenkin hyvinvointivaltion ansiosta (Ferragina 2017, 74). Muita syitä korkealla sosiaaliselle pääomalle ovat esimerkiksi taloudellinen tasa-arvo ja vähäinen korruptio (Bäck ja Kestilä-Kekkonen 2013, 63), mitkä lisäävät luottamusta yhteiskuntaan ja kokemusta siitä, että kansalaiset ovat tasa-arvoisia keskenään. Yksinäisten ja vähäisiä sosiaalisia kontakteja omaavien jäädessä sosiaalisten verkostojen ulkopuolelle, heidän sosiaalinen pääomansa kuitenkin laskee. Täten onkin mahdollista, että yksinäisten määrän kasvaessa myös yhteiskuntamme korkeahko sosiaalinen pääoma laskee, jolloin myös edustuksellisen demokratiamme taso kärsii.

Koska sosiaalinen pääoma on käsitteenä hyvin laaja, myös sen tutkimus keskittyy useisiin yhteiskunnan osa-alueisiin. Sosiaaliseen pääomaan liittyviä tekijöitä, joita lukuisissa tutkimuksissa mitataan, ovat esimerkiksi sosiaalisten kontaktien määrä, järjestötoimintaan osallistuminen, yleinen (*generalized*) ja poliittinen luottamus sekä kansalaispätevyys (Nyqvist et al. 2016; Bäck ja Kestilä-Kekkonen 2013). Se, mitä sosiaalista pääomaa tutkittaessa analysoidaan, vaihtelee siis aina yksilöiden sosiaalisten kontaktien määrästä luottamukseen poliittista järjestelmää kohtaan asti. Sosiaalista pääomaa voidaan siis tutkia niin yhteiskunnan mikro- kuin makrotasollakin. Sosiaalisen pääoman mikrotaso koskee etenkin yksilöiden omaamia resursseja, joita verkostot ja verkostoituminen kasvattavat, kun makrotason sosiaalinen pääoma taas viittaa laajemmin kansalaisyhteiskuntaan, kansallismielisyyteen ja sosiaaliseen koheesioon (Membiela-Pollán ja Pena-López 2017, 147, 160–161).

2.4 Tutkielman hypoteesit

Tutkielmalle asetetun teoreettisen viitekehyksen ja aiheen aiemman kirjallisuuden (mm. Langenkamp 2021a; Langenkamp 2021b) valossa esitän tutkimuksen tuloksista neljä hypoteesia. Hypoteesit perustuvat logistisen regressioanalyysin tuloksiin yksinäisyyden ja sosiaalisten kontaktien määrää mittaavien muuttujien yhteydestä sekä äänestämiseen, että vaihtoehtoisiin, ekstra-parlamentaristisiin poliittisen osallistumisen muotoihin. Tutkielman hypoteesit ovat:

H1: *Sosiaalisten kontaktien puute on negatiivisesti yhteydessä äänestämisen todennäköisyyteen.*

H2: *Yksinäisyys on negatiivisesti yhteydessä äänestämisen todennäköisyyteen.*

H3: *Sosiaalisten kontaktien puute on negatiivisesti yhteydessä vaihtoehtoihin poliittisen osallistumisen muotoihin osallistumisen todennäköisyyteen.*

H4: *Yksinäisyys on negatiivisesti yhteydessä vaihtoehtoihin poliittisen osallistumisen muotoihin osallistumisen todennäköisyyteen.*

3 Aineisto ja tutkimusmenetelmä

3.1 European Social Survey 2023

Tutkielman aineisto on European Social Survey -kyselyaineiston 11. kierros vuodelta 2023. European Social Survey (ESS) on perustettu ja sen ensimmäinen kyselykierros suoritettu vuonna 2001. Kyselyitä on suoritettu jo 40 maassa sen olemassaolon aikana, joista viimeisimpään, 11. kierrokseen osallistui yhteensä 31 valtiota, Suomi mukaan lukien. Kyselyillä mitataan mukana olevien eurooppalaisten valtioiden väestön asenteita, käytöstä ja uskomuksia monissa eri elämän osa-alueisiin keskittyvissä kategorioissa. Vuosi toisensa jälkeen samana pysyvien kysymyspakettien lisäksi jokaisella kierroksella tutkitaan jotain uutta, ajankohtaista aihetta. Vuoden 2023 11. kierroksen kyselypaketissa tämä aihe oli terveyteen liittyvät epäoikeudenmukaisuudet, sekä sukupuoli nykyajan Euroopassa. Vastaajan yksinäisyyden tunteesta kysyttiinkin juuri terveyteen liittyvien epäoikeudenmukaisuuksien kysymyspaketissa. (European Social Survey 2023, 2024.)

Käytän kyselyn aineistosta kaikkien osaa ottaneiden valtioiden datan sijasta ainoastaan Suomen dataa, joka on kerätty vuoden 2023 elokuun ja vuoden 2024 tammikuun välisenä aikana joko kasvokkain tapahtuvilla tai internetin välityksellä suoritetuilla kyselyillä. Suomessa kyselyt on suorittanut, datan koonnut ja sen säilyttänyt Tilastokeskus. Kyselyyn vastanneiden määrä oli 1 563 ja vastausprosentti 41,5 prosenttia. Tutkimukseen osallistumisen alaikäraja oli viisitoista vuotta. Suomen edustavuus on sille asetettujen standardien mukainen, sillä European Social Survey käyttää niin sanottua tehollista otoskokoa (*effective sample size*), joka on 1 500 vastaajaa valtioissa, joiden väestön koko on suuruudeltaan yli kaksi miljoonaa. (European Social Survey 2023, 2024.)

3.2 Muuttujat

Tässä alaluvussa esittelen tutkielmassa hyödyntämäni muuttujat ja niiden keskeiset tunnusluvut. Olen valinnut tutkielman muuttujiksi 13 European Social Survey – aineistosta löytyvää muuttujaa. Kaikki

käyttämäni muuttujat ja niiden lyhenteet ovat listattuna tarkemmin tutkielman liitteissä, taulukossa L1. Selitettävänä muuttujina käytän erilaisia poliittiseen osallistumiseen liittyviä muuttujia. Vaikka muuttujia on yhteensä neljä, olen tehnyt Suomen kontekstissa harvinaisemmista poliittisen osallistumisen muodoista binäärinen muuttujan niiden kyselyn tuloksissa ilmenneiden vähäisten osallistujamäärien vuoksi. Jaan selitettävät muuttujat täten tutkielmassa perinteisimpänä osallistumisen muotona pidettyyn äänestämiseen ja harvinaisempiin, ekstra-parlamentaristisiin poliittisen osallistumisen muotoihin. Muuttujien jako formaaliin ja vaihtoehtoiseen, ekstra-parlamentaristiseen poliittiseen osallistumiseen pohjautuu teoriaosuudessa esiteltyyn Ekmanin ja Amnån jaotteluun (2012, 295), jonka avulla on mahdollista tutkia sitä, vaikuttavatko selittävät muuttujat mahdollisesti eri tavoin erilaisiin osallistumisen muotoihin. Yhtenä selitettävänä muuttujana toimii siis kysymys siitä, äänestikö vastaaja viimeisimmissä kansallisissa vaaleissa, jotka Suomessa olivat kevään 2023 eduskuntavaalit. Tästä muuttujasta on koodattu pois vertailusta vastaajat, jotka vastasivat, etteivät olleet oikeutettuja äänestämään viime vaaleissa. Tässä tutkielmassa esiintyvät siis ainoastaan vastausvaihtoehdot ei äänestänyt (0) tai äänesti (1).

Toisena selitettävänä muuttujana on vaihtoehtoisista, ekstra-parlamentaristisista poliittisen osallistumisen muodoista koottu binäärinen muuttuja, jota mitataan myös arvoilla 0 ja 1. Binäärinen muuttujan arvo 0 tarkoittaa, ettei vastaaja ole osallistunut yhteenkään sen sisältämään osallistumisen muotoon, ja arvo 1 tarkoittaa vastaajan osallistuneen näistä vähintään yhteen. Binäärinen muuttuja sisältää seuraavat muuttujat; onko vastaaja viimeisen 12 kuukauden aikana (1) osallistunut mielenosoitukseen, (2) allekirjoittanut kansalaisvetoomuksen tai -adressin sekä (3) julkaissut tai jakanut jotain politiikkaan liittyvää sosiaalisessa mediassa tai yleisesti internetissä. Käyttämäni selitettävät muuttujat ovat niin sanottuja dummy-muuttujia, eli ne on muutettu sellaisiksi, että niissä ilmenee vain kaksi arvoa, 0 tai 1, kuten metodina käytetty logistinen regressioanalyysi vaatii (Kaakinen ja Ellonen n.d.). Muut vastausvaihtoehdot, kuten vastaamatta jättäneet tai ”en osaa sanoa” -vaihtoehto on koodattu täten logistista regressioanalyysiä varten pois. Molempien selitettävien muuttujien vastaajamäärät on esitelty taulukossa 1. Vaihtoehtoisten poliittisen osallistumisen muotojen keskeiset tunnusluvut löytyvät tutkielman liitteiden taulukosta L2.

Taulukko 1. Selitettävien muuttujien keskeiset tunnusluvut – European Social Survey 2023, Suomen aineisto

	Osallistui (%)	n
Äänestikö viime vaaleissa	86,62	1 495
Binäärinen muuttuja vaihtoehtoisista poliittisen osallistumisen muodoista	41,65	1 563

Tutkielman selittävät muuttujat ovat erilaisia yksinäisyyttä ja sosiaalisten kontaktien määrää mittaavia muuttujia. Ensimmäinen näistä on suoraan subjektiivista yksinäisyyden kokemusta mittaava kysymys siitä, (1) kuinka usein vastaaja on tuntenut olonsa yksinäiseksi viimeisen viikon aikana. Subjektiivista yksinäisyyden kokemusta mittaa myös seuraava muuttuja; (2) kuinka monen henkilön kanssa voit keskustella henkilökohtaisista asioista. Tulee kuitenkin huomata, että tämä muuttuja mittaa osittain myös sosiaalisten kontaktien määrää. Viimeiset kaksi muuttujaa taas mittaavat sosiaalisten kontaktien määrää yksinäisyyttä enemmän; (3) kuinka usein tapaat ystäviäsi, sukulaisia tai työtovereitasi (muuten kuin työasioissa) sekä (4) verrattuna muihin ikäisiisi ihmisiin, kuinka usein osallistut erilaisiin sosiaalisiin tapahtumiin tai vapaa-ajan toimintaan. Tulee ottaa huomioon, että etenkin viimeisen muuttujan kohdalla vastaajan voi olla vaikea arvioida muiden oman ikäistensä sosiaalisten suhteiden ja aktiviteettien määrää. Selittävien muuttujien keskeiset tunnusluvut on löydettävissä taulukosta 2.

Kontrollimuuttujiksi, joiden tarvetta avataan enemmän alaluvussa 3.3, on valittu vastaajan ikä, sukupuoli, koulutus, vastaajan subjektiivinen terveydentila sekä se, kuinka kiinnostunut tämä on politiikasta. Kontrollimuuttujien keskeiset tunnusluvut esitetään taulukossa 2, lukuun ottamatta vastaajan korkeinta suoritettua koulutusta mittaavaa muuttujaa, joka avataan tarkemmin taulukossa 3. Perinteisimpien kontrollimuuttujien; iän, koulutuksen ja sukupuolen lisäksi kontrolloituna on vastaajan subjektiivista terveydentilaa mittaava muuttuja, sillä terveydentilan on esitetty olevan yhteydessä poliittiseen osallistumiseen, siten, että terveydentilan heikentyessä myös äänestysosallistuminen alenee (Mattila 2014, 241). Terveydentilan on esitetty olevan yhteydessä myös yksinäisyyteen terveyshuolien lisääntyessä yksinäisyyden myötä (Jessen et al. 2018).

ESS-aineiston vastausvaihtoehdoissa sukupuoleksi voi valita vain mies tai nainen, tai jättää kysymykseen vastaamatta. Muuttuja on koodattu tässä tutkielmassa niin, että miestä kuvastaa arvo 0 ja naista 1, minkä lisäksi vastaamatta jättäneet on koodattu tuloksista pois. Vastanneista miehiä oli 770 (noin. 49,3%) ja naisia 793 (noin 50,7%), mikä vastaa suunnilleen myös koko väestön sukupuolijakaumaa, joka oli vuonna 2024 49,5 prosenttia miehiä ja 50,5 prosenttia naisia. Vastanneiden keski-ikä taas oli 49,6, kun koko Suomen väestössä se oli 44 vuotta vuonna 2024. (Tilastokeskus n.d.) Vastaajat ovat siis iältään koko väestön keski-ikää vanhempia.

Taulukko 2. Selittävien muuttujien ja kontrollimuuttujien keskeiset tunnusluvut – European Social Survey 2023, Suomen aineisto (Tähtimerkintä muuttujan perässä tarkoittaa, että muuttujan suunta on käännetty)

	Mediaani	Keskiarvo/%	Keskihajonta	Min.	Max.
Kuinka usein tuntenut olonsa yksinäiseksi*	4	3,72	0,58	1	4
Kuinka usein tapaa ystäviä, sukulaisia tai työtovereita	5	4,90	1,38	1	7
Kuinka monen henkilön kanssa voi keskustella henkilökohtaisista asioista	4	4,03	1,16	0	6
Verrattuna muihin saman ikäisiin, kuinka usein osallistuu sosiaalisiin tapahtumiin tai vapaa-ajan toimintaan	3	2,70	0,99	1	5
Ikä	51	49,60	20,37	15	89
Sukupuoli (1 = nainen)	-	50,73%	-	-	-
Terveydentila*	4	3,78	0,82	1	5
Kuinka kiinnostunut politiikasta*	3	2,72	0,77	1	4

Taulukko 3. Koulutusmuuttujan kategoriat ja vastaajien jakautuminen niihin

Korkein suoritettu koulutusaste	Vastaajat, n	%
Alempi kuin peruste	115	7,37
Perusaste	138	8,84
Toinen aste	503	32,22
Ammatillinen jatkotaso	212	13,58
Alempi korkea-aste	273	17,49
Ylempi korkea-aste	320	20,50

Näiden jo mainittujen muuttujien lisäksi hyödynsin tutkielman tulosten koodaamisessa painomuuttujaa. Painomuuttujaa käytetään, jotta otospopulaatiota voidaan tasapainottaa vastaamaan paremmin koko populaatiota (Kaakinen ja Ellonen n.d.). European Social Survey -aineistossa mainitaan painomuuttujalle olevan tarvetta esimerkiksi sen vuoksi, että osoitetietojen pohjalta tapahtuvan otoksen valikoinnin vuoksi yksinasujilla on suurempi todennäköisyys tulla valituksi tutkimukseen (European Social Survey 2023, 2024).

On myös mainittava, että joidenkin muuttujien järjestys on käännetty toisin päin. Vastaajan yksinäisyyden tunnetta, subjektiivista terveydentilaa sekä kiinnostusta politiikkaa kohtaan kuvaavat muuttujat ovat tällaisia. Yksinäisyyttä kuvaavan muuttujan pienin arvo (1) tarkoittaa täten vastaajan tunnevan olonsa yksinäiseksi jatkuvasti tai lähes jatkuvasti. Tämä on tehty siksi, että muiden selittävien muuttujien pienin arvo tarkoittaa esimerkiksi alhaisinta sosiaalisten kontaktin määrää,

jolloin yksinäisyyttä mittaavan muuttujan kääntämisen myötä kaikki selittävät muuttujat ovat saman suuntaisia. Muuttujien suunnan kääntämisen jälkeen terveydentilaa kuvaavan muuttujan pienin arvo kertoo vastaajan kokevan terveydentilansa erittäin huonoksi ja poliittista kiinnostusta kuvaavan muuttujan kohdalla pienin arvo tarkoittaa, ettei vastaaja ole lainkaan kiinnostunut politiikasta.

Olen myös yhdistellyt kaikkien selittävien muuttujien asteikkojen arvoja tutkielmaa varten siten, että muuttujista on tehty kolmiportaisia. Tätä voidaan perustella sillä, että useiden kategorioiden voidaan katsoa tarkoittavan tai mittaavan lähes samaa asiaa. Kaikkien selittävien muuttujien alkuperäiset vastausasteikot on havaittavissa taulukossa 2 ja 3. Omaa tutkielmaani varten ne on kuitenkin järjestelty siten, että sitä, kuinka usein tuntee olonsa yksinäiseksi mittaavan muuttujan asteikot 1 ja 2 (*kaiken aikaa tai lähes kaiken aikaa ja suurimman osan ajasta*) on yhdistetty. Ystävien, sukulaisten ja työtovereiden tapaamista mittaavan muuttujan vastausvaihtoehdoista keskenään on yhdistetty 1 ja 2 (*en koskaan ja harvemmin kuin kerran kuukaudessa*), 3 ja 4 (*kerran kuukaudessa ja useita kertoja kuukaudessa*) sekä 5, 6 ja 7 (*kerran viikossa, useita kertoja viikossa ja päivittäin*). Muuttujasta, joka kuvaa sitä, kuinka monelle ihmiselle vastaaja voi puhua henkilökohtaisista asioista, on yhdistetty vastausvaihtoehdot 0 ja 1 (*ei yhtään ja 1*), 2 ja 3 (*2 ja 3*) sekä 4, 5 ja 6 (*4–6, 7–9 ja 10 tai enemmän*). Muihin ikäisiin verrattuna sosiaalista aktiivisuutta kysyvistä muuttujista olen yhdistänyt arvot 1 ja 2 (*paljon harvemmin kuin useimmat ja harvemmin kuin useimmat*) sekä 4 ja 5 (*useammin kuin useimmat, paljon useammin kuin useimmat*), arvo 3 viittaa siihen, että vastaaja kokee olevansa yhtä sosiaalisesti aktiivinen kuin muut saman ikäiset. Vastaajien jakautuminen näihin kolmiportaisiin kategorioihin on löydettävissä liitteiden taulukosta L13.

3.3 Logistinen regressioanalyysi

Tutkielma on kvantitatiivinen ja sen metodina hyödynnetään logistisista regressioanalyysiä esittelemieni European Social Survey -aineiston muuttujien analysoimiseksi. Logistinen regressioanalyysi mahdollistaa yhden tai usean selittävän muuttujan yhteyden tutkimista yhteen selitettävään muuttujaan (Kaakinen ja Ellonen n.d.; Ketokivi 2009, 86). Omassa logistisessa regressioanalyysissäni tutkin siis yksinäisyyden ja sosiaalisten kontaktien puutteen, eli selittävien muuttujien, yhteyttä poliittiseen osallistumiseen, eli selitettävään muuttujaan. Koska logistisessa regressioanalyysissä selitettäviä muuttujia voi olla vain yksi, teen niitä kaksi, sillä olen jakanut poliittisen osallistumisen muodot kahteen. Käytettävien muuttujien valintaa perustellaan yleensä aiempaan teoriaan ja tutkimukseen (Kaakinen ja Ellonen n.d.; Ketokivi 2015, 133), kuten jo aiemmin teoriaosuudessa esitelyihin yksinäisyyden ja sosiaalisten kontaktien puutteen sekä poliittisen

osallistumisen määritelmiin ja aiempiin saman aiheen tutkimuksiin (ks. esim. Langenkamp 2021a; Langenkamp 2021b).

Eri regressioanalyysin muodoista juuri logistista regressioanalyysiä käytetään silloin, kun riippuvat eli selitettävät muuttujat ovat binäärisiä, eli niissä esiintyy vain kaksi arvoa (Ketokivi 2015, 134). Valitsemani selitettävät muuttujat ovat juuri tällaisia, koska niihin osallistumisen vastausvaihtoehtoina on joko kyllä tai ei. Kuten mainitsin jo alaluvussa 3.2, olen kuitenkin koodannut äänestämistä kysyvässä muuttujassa kolmannen vastausvaihtoehdon ”ei äänioikeutettu” pois tutkimuksestani, eli muuttuja ei ole ollut alun perin dikotominen. Logistisella regressioanalyysillä voi ennustaa näiden selittävien ja selitettävien muuttujien välistä yhteyttä (Ketokivi 2009, 86) ja sitä, mitkä yksinäisyyteen ja sosiaalisten kontaktien määrään liittyvät muuttujat, jos mitkään, selittävät poliittista osallistumista.

Kuten alaluvussa 3.2 esittelin, käytän tutkimuksessani yksinäisyyteen, sosiaalisten kontaktien puutteeseen ja poliittiseen osallistumiseen liittyvien muuttujien lisäksi myös neljää kontrollimuuttujaa. Kontrollimuuttujia käytetään useamman selittävän muuttujan regressioanalyysissä, jotta mahdollisten tutkimuksen ulkopuolelle jäävien tekijöiden vaikutukset kyetään ottamaan huomioon, eli kontrolloimaan. On siis mahdollista, että selittävien ja selitettävien muuttujien yhteys selittyy jollain ulkopuolisella tekijällä, joka tulee kontrollimuuttujien avulla vakioida. (Kaakinen ja Ellonen n.d.) Kontrollimuuttujat valikoituvat sen mukaan, minkä tekijöiden tiedetään olevan yhteydessä tutkittavaan ilmiöön, tässä yksinäisyyteen ja poliittiseen osallistumiseen.

Kun logistisen regressioanalyysin tulokset ovat selvillä, tulee niistä tarkastella erityisesti niistä ilmenevää luottamustasoa, joka kertoo ovatko tulokset eli muuttujien välinen korrelaatio tilastollisesti merkitsevää. Valtio-opissa hyväksyttävänä luottamustasona käytetään tyypillisesti 95 prosenttia, eli sen p-arvon tulee olla $< 0,05$. Tämä siis tarkoittaa, että jos tulosten p-arvo on pienempi kuin 0,05, selittävän ja selitettävän muuttujan välinen yhteys on tilastollisesti merkitsevä. (Lowndes et al. 2018, 262.) Regressioanalyysistä voi myös havaita muuttujien välisen yhteyden suunnan, jolloin omassa tutkielmassani negatiivinen suunta tarkoittaa selittävien muuttujien olevan yhteydessä poliittiseen osallistumiseen vähentämällä siihen osallistumisen todennäköisyyttä ja positiivisen suunnan taas lisäävän sitä (Kaakinen ja Ellonen n.d.).

Logistisen regressioanalyysin tuloksia tulkitaan niin sanottujen vetokertoimien avulla. Veto (*odds*) voidaan selittää yksinkertaisesti seuraavasti: ”Veto saadaan suhteuttamalla tapahtuman

todennäköisyys siihen todennäköisyyteen, että se ei tapahdu” (Kaakinen ja Ellonen n.d.). Käytännössä muuttujan veto lasketaan siis jakamalla todennäköisyys jollekin tapahtumalle, kuten äänestämiseen tai muuhun poliittiseen toimintaan osallistumiselle, todennäköisyydellä, että tämä ei tapahdu. Jakamalla muuttujan sisäisten arvojen vedot keskenään, tulokseksi tulee se, kuinka moninkertainen veto on toiseen verrattuna. Vetojen lisäksi logistisessa regressioanalyysissä tarkastellaan regressiokertoimia, jotka eksponentoimalla saadaan selville muuttujan vetosuhde ($\text{Exp}(B)$). Vetosuhde mittaa sitä, kuinka moninkertaisesti tietyn tapahtuman todennäköisyys nousee tai laskee siirryttäessä muuttujassa yhden arvon eteenpäin. (Kaakinen ja Ellonen n.d.)

Vaikka logistinen regressioanalyysi on erinomainen metodi tutkimukseeni ja voin sen avulla selvittää useiden selittävien muuttujien yhteyttä poliittiseen osallistumiseen saman aikaisesti, liittyy metodiin myös rajoitteita. Yleisesti kyselyaineistoja tutkiessa tulee muistaa ottaa huomioon se, etteivät ihmiset välttämättä vastaa todenmukaisesti kysymyksiin ja saattavat vääristellä vastauksiaan erityisesti silloin, kun ne eivät ole sosiaalisesti hyväksyttäviä (Tourangeau ja Yan 2007). Kyselyiden vastaajilla on taipumus vääristellä etenkin sitä, ovatko he todella äänestäneet vaaleissa (esim. Belli et al. 2001, 479). Regressioanalyysiä tehdessä ja sen tuloksia tulkitessa tulee myös muistaa, etteivät tulokset ole syy-seuraussuhteita vaan kuvastavat yksinkertaisesti muuttujien välistä korrelaatiota (Kaakinen ja Ellonen n.d.). Nämä metodiin liittyvät rajoitteet huomioon ottaen regressioanalyysi on kuitenkin sopiva metodi suuren kyselyaineiston, kuten European Social Survey - aineiston läpikäymiseen. Kvantitatiivisella menetelmällä yleisestikin pystyy käymään läpi laajoja aineistoja ja tutkimaan tämänkin tutkimuksen yhteydessä yli 1 500 ihmisen vastauksia toisin kuin laadullisilla menetelmillä.

4 Analyysi

Tässä luvussa esittelen tutkielman kahden logistisen regressioanalyysin tulokset ja erittelen, löytyykö selittävien ja selitettävien muuttujien väliltä tilastollisesti merkitsevää yhteyttä. Taulukko 4 esittelee logistisen regressioanalyysin tulokset äänestämisen ollessa selitettävä muuttuja. Taulukosta 5 taas on nähtävissä regressioanalyysin tulokset, kun selitettävänä muuttujana on vaihtoehtoisista, ekstraparlamentaristisista poliittisen osallistumisen muodoista koottu binäärinen muuttuja. Binäärinen muuttuja sisältää kysymykset siitä, onko vastaaja viimeisen 12 kuukauden aikana kirjoittanut kansalaisadressin tai -vetoituksen, osallistunut mielenosoitukseen tai julkaissut tai jakanut sosiaalisessa mediassa jotain politiikkaan liittyvää. Kontrollimuuttujat molemmissa malleissa ovat

muuttajat vastaajan sukupuolesta, iästä, koulutuksen tasosta, terveydentilasta sekä siitä, kuinka kiinnostunut tämä on politiikasta.

Taulukko 4 osoittaa, että tilastollisesti merkitsevää yhteyttä on havaittavissa selittävien ja selitettävän muuttujan väliltä ainoastaan siinä, kuinka usein vastaaja tapaa ystäviään, sukulaisiaan tai työkavereitaan (muuten kuin töissä). Logistisessa regressiossa alhaisin faktoriluokkaisen muuttujan kategorioista toimii niin sanottuna referenssikategoriana, johon ylempien kategorioiden tuloksia verrataan (Kaakinen ja Ellonen n.d.). Sosiaalisten kontaktien määrää mittaavan muuttujan referenssikategoriana toimii alhaisin kolmesta kategoriasta, ”ref. tapaa ihmisiä harvoin”. Kahta ylempää kategoriata ”Tapaa ihmisiä kohtalaisesti” ja ”Tapaa ihmisiä usein” verrataan tähän kategoriaan, jolloin tulokset tulee tulkita suhteessa siihen. Referenssikategoria on käytössä myös kaikkien muiden selittävien muuttujien kohdalla. Kontrollimuuttujissa referenssikategoria on käytössä ikää ja koulutusta mittaavissa muuttujissa. Kontrollimuuttujien kategorisoinnissa mallia on otettu etenkin Eduskuntavaalitutkimuksista (ks. esim. Grönlund et al. 2016).

Taulukko 4. Logistisen regressioanalyysin vetosuhteet (Exp(B)), kun selitettävä muuttuja on äänestäminen

Muuttuja ja referenssikategoria	Muuttujan kategoriat	(Exp(B))
Kuinka usein tuntenut olonsa yksinäiseksi (ref. usein tai jatkuvasti yksinäinen)	Joskus yksinäinen	1.07
	Harvoin tai ei koskaan yksinäinen	1.65
Kuinka usein tapaa ystäviä, sukulaisia tai työtovereita (ref. tapaa ihmisiä harvoin)	Tapaa ihmisiä kohtalaisesti	3.30*
	Tapaa ihmisiä usein	3.92*
Kuinka monen henkilön kanssa voi keskustella henkilökohtaisista asioista (ref. voi puhua harvalle)	Voi puhua muutamalle	0.93
	Voi puhua usealle	1.17
Verrattuna muihin saman ikäisiin, kuinka usein osallistuu sosiaalisiin tapahtumiin tai vapaa-ajan toimintaan (ref. vähemmän sosiaalisesti aktiivinen kuin muut ikäiset)	Yhtä sosiaalisesti aktiivinen kuin muut	1.20
	Sosiaalisesti aktiivisempi kuin muut	0.83
Ikä (ref. 18-34v)	Ikä 35–49	1.07
	Ikä 50–64	1.88
	Ikä 65+	2.57*
Sukupuoli (ref. mies)	Nainen	1.54
Korkein suoritettu koulutusaste (ref. perusaste tai vähemmän)	Toinen aste	1.50
	Korkea-aste	3.87*
Terveydentila		1.02
Kuinka kiinnostunut politiikasta		2.77***

p < 0.1, * p < 0.05, ** p < 0.01, *** p < 0.001

Taulukon 4 tulokset osoittavat, että ihmiset, jotka tapaavat ystäviään, sukulaisiaan ja työkavereitaan kohtalaisesti, äänestävät todennäköisemmin kuin ihmiset, jotka tapaavat näitä ihmisiä harvoin, tai eivät koskaan. Laskemalla regressiokertoimen vetosuhde $\text{Exp}(B)$, saadaan selville, että siirryttäessä referenssikategoriasta kategoriaan ”Tapa*aa* ihmisiä kohtalaisesti” äänestämisen veto kasvaa kertoimella 3.30. Niillä, jotka siis tapaavat ihmisiä kohtalaisesti, on 3.30 kertaa suurempi veto (*odds*) äänestää. Vastaajat, jotka tapaavat näitä ihmisiä useasti, äänestävät myös todennäköisemmin kuin referenssikategorian vastaajat. Usein ihmisiä tapaavilla vastaajilla on 3.92-kertainen veto äänestää referenssikategoriaan verrattuna. Sosiaalisten kontaktien määrä on siis tilastollisesti merkitsevä tekijä siinä, äänestääkö ihminen vai ei. Tätä havaintoa tukevat osittain myös aiemmat tutkimukset sosiaalisten kontaktien määrän yhteydestä poliittiseen osallistumiseen. Sosiaalisten kontaktien on useissa tutkimuksissa osoitettu vaikuttavan äänestämisen todennäköisyyteen siten, että suurempi määrä sosiaalisia kontakteja lisää yksilön todennäköisyyttä äänestämiseen (Kernell ja Lamberson 2023, 8; Nickerson 2008, 54–55). Tämän tutkielman tulos sosiaalisten kontaktien määrän ja äänestämisen aktiivisuuden yhteydestä mukailee siis aiempaa tutkimusta aiheesta, eli sosiaalisten kontaktien määrällä on tilastollisesti merkitsevä yhteys äänestämiseen.

Vaikka taulukosta 4 ei ole huomattavissa tilastollisesti merkitsevää yhteyttä muiden selittävien muuttujien ja äänestämisen välillä, useiden kontrollimuuttujien kohdalla tätä voi nähdä. Vastaajan ikää mittaavan muuttujan kategorioista yli 65-vuotiaat äänestävät referenssikategorian vastaajia, 18–34-vuotiaita 2.57 kertaa suuremmalla vedolla. Myös korkeasti koulutetut äänestävät matalasti koulutettuja todennäköisemmin. Viimeinen muuttuja, jolla voidaan havaita olevan tilastollisesti merkitsevä yhteys äänestämiseen, on se, kuinka kiinnostunut vastaaja on politiikasta. Mitä kiinnostuneempi vastaaja on politiikasta, sitä todennäköisemmin tämä äänestää.

Taulukosta 5 voimme havaita, että millään yksinäisyyttä tai sosiaalisten kontaktien määrää mittaavalla, selittävällä muuttujalla ei ole tilastollisesti merkitsevää yhteyttä vaihtoehtoisista poliittisen osallistumisen muodoista koottuun binääriseen muuttujaan. Tulokset siis osoittavat, että kumpikaan selittävistä ilmiöistä ei ole yhteydessä näiden tulosten perusteella todennäköisyyteen osallistua vaihtoehtoisiin, ekstra-parlamentaristisiin poliittisen osallistumisen muotoihin tilastollisesti merkitsevällä tavalla. Tulokset poikkeavat äänestämisen todennäköisyyttä mittaavasta logistisesta regressiosta ainoastaan sosiaalisten kontaktien määrää mittaavan muuttujan osalta, jolla on merkitystä äänestämiseen osallistumisen osalta.

Taulukko 5. Logistisen regressioanalyysin vetosuhteet (Exp(B)), kun selitettävä muuttuja on vaihtoehtoiset poliittisen osallistumisen muodot

Muuttuja ja referenssikategoria	Muuttujan kategoriat	(Exp(B))
Kuinka usein tuntenut olonsa yksinäiseksi (ref. usein tai jatkuvasti yksinäinen)	Joskus yksinäinen	0.83
	Harvoin tai ei koskaan yksinäinen	1.04
Kuinka usein tapaa ystäviä, sukulaisia tai työtovereita (ref. tapaa ihmisiä harvoin)	Tapaa ihmisiä kohtalaisesti	1.22
	Tapaa ihmisiä usein	1.19
Kuinka monen henkilön kanssa voi keskustella henkilökohtaisista asioista (ref. voi puhua harvalle)	Voi puhua muutamalle	0.80
	Voi puhua usealle	1.02
Verrattuna muihin saman ikäisiin, kuinka usein osallistuu sosiaalisiin tapahtumiin tai vapaa-ajan toimintaan (ref. vähemmän sosiaalisesti aktiivinen kuin muut ikäiset)	Yhtä sosiaalisesti aktiivinen kuin muut	0.91
	Sosiaalisesti aktiivisempi kuin muut	1.28
Ikä (ref. 15-34v)	Ikä 35–49	1.08
	Ikä 50–64	0.51*
	Ikä 65+	0.16***
Sukupuoli (ref. mies)	Nainen	1.68*
Korkein suoritettu koulutusaste (ref. perusaste tai vähemmän)	Toinen aste	1.91*
	Korkea-aste	1.82
Terveystila		0.89
Kuinka kiinnostunut politiikasta		2.11***

$p < 0.1$, * $p < 0.05$, ** $p < 0.01$, *** $p < 0.001$

Scott McClurg toteaa artikkelissaan ”Social Networks and Political Participation: The Role of Social Interaction in Explaining Political Participation” (2003), että sosiaaliset kontaktit lisäävät poliittisen osallistumisen todennäköisyyttä, mutta vain silloin, kun kanssakäyminen sisältää poliittista substanssia (McClurg 2003, 449). Aiemmat tutkimustulokset myös osoittavat, että yksinäiset osallistuvat poliittiseen toimintaan herkemmin silloin, kun se tuo mukanaan mahdollisuuksia sosiaaliseen kanssakäymiseen (Langenkamp 2021a). Tämän tutkielman tulosten pohjalta tällaista ilmiötä ei ole havaittavissa. Tulee kuitenkin ottaa huomioon, että käytetyistä poliittisen osallistumisen muodoista äänestämisen, kansalaisvetoomuksen tai -adressin allekirjoittaminen ja sosiaaliseen mediaan politiikasta julkaiseminen tai jakaminen ovat kaikki sellaisia poliittisen osallistumisen muotoja, joissa ei juuri ilmene sosiaalista aspektia. Sosiaalisen median julkaisut ja kansalaisvetoomuksen tai -adressin allekirjoittaminen ovat mahdollisia tehdä kotisohvalta käsin, eikä myöskään äänestämiseen liity juuri sosialisoitumista tai kanssakäymistä muiden äänestäjien kanssa. Neljästä selitettävästä muuttujasta ainoastaan mielenosoitukseen osallistumiseen sisältyy vahva sosiaalinen aspekti ja mahdollisuus kasvokkain tapahtuvalle vuorovaikutukselle.

Kontrollimuuttujista tilastollista merkitsevyyttä on havaittavissa taulukossa 5 sukupuolen, iän, koulutuksen ja politiikasta kiinnostuneisuuden sekä vaihtoehtoisen osallistumisen väliltä. Sukupuolen osalta miehet (0) ovat naisia (1) epätodennäköisemmin ottaneet osaa edes yhteen binäärisen muuttujan sisältämään osallistumisen muotoon. Ikämuuttuja osoittaa, että 50–64-vuotiaiden sekä yli 65-vuotiaiden ikäluokat osallistuvat referenssinä toimivaa ikäluokkaa (15–34) epätodennäköisemmin. Koulutuksen merkityksestä vaihtoehtoiseen poliittiseen osallistumiseen tulokset osoittavat, että toisen asteen suorittaneet ovat todennäköisempiä osallistumaan kuin matalasti koulutetut. Samoin kuin äänestämisen todennäköisyyttä koskevassa logistisessa regressiossa, myös tässä politiikasta kiinnostuneet osallistuvat todennäköisemmin kuin ne, jotka eivät ole kiinnostuneita politiikasta.

Kaiken kaikkiaan tutkielman molempien logististen regressioiden tulokset poikkeavat merkittävästi sekä lähes kaikista asettamistani hypoteeseista, että osittain aiemmasta tutkimuksesta aiheeseen liittyen. Yksinäisyydellä ei ole tutkielman tulosten perusteella tilastollisesti merkitsevää yhteyttä niin äänestämiseen, kuin vaihtoehtoihin poliittisen osallistumisen muotoihin. Aiemmat tutkimukset ovat havainneet yksinäisyyden olevan negatiivisesti yhteydessä sekä todennäköisyyteen äänestää (Langenkamp 2021b), että todennäköisyyteen harjoittaa muita poliittisen osallistumisen muotoja. Yksinäisyyden on todettu vähentävän todennäköisyyttä ottaa esimerkiksi yhteyttä poliitikkoon sekä kansalaisvetoomuksen tai -adressin allekirjoittamiseen. (Langenkamp 2021a.) Tulosta voidaan siis pitää jokseenkin yllättävänä, mutta kuten ilmaisinkin jo tutkielman johdannossa, samanlaista tutkimusta ei ole aiemmin tehty Suomessa, joten voin vertailla tuloksia ainoastaan ulkomaisiin tutkimustuloksiin, joita on myös rajoitetusti.

Täten analyysi ja tutkielman tulokset osoittavat, että neljästä asettamastani hypoteesista H2 *Yksinäisyys on negatiivisesti yhteydessä äänestämisen todennäköisyyteen*, H3 *Sosiaalisten kontaktien puute on negatiivisesti yhteydessä vaihtoehtoihin poliittisen osallistumisen muotoihin osallistumisen todennäköisyyteen* tai H4 *Yksinäisyys on negatiivisesti yhteydessä vaihtoehtoihin poliittisen osallistumisen muotoihin osallistumisen todennäköisyyteen*, eivät toteutuneet. Ainoastaan H1 *Sosiaalisten kontaktien puute on negatiivisesti yhteydessä äänestämisen todennäköisyyteen*, toteutui.

Tässä luvussa esitettyjen logistisen regressioanalyysin tulosten lisäksi olen tehnyt logistiset regressiot jokaiselle selittävälle muuttujalle erikseen niin, että mukana on kerrallaan yksi selittävä muuttuja ja tutkielmassa käytetyt viisi kontrollimuuttujaa. Nämä tulokset löytyvät tutkielman liitteiden

taulukoista L3-L12. Selittäville muuttujille erikseen tehdyt logistiset regressiot eivät kuitenkaan tuottaneet uutta tilastollista merkitsevyyttä niiden ja selitettävien muuttujien välille. Samoin kuin useita selittäviä muuttujia sisältävässä logistisessa regressiossa (taulukko 4), sosiaalisten kontaktien määrällä on tilastollista merkitsevyyttä äänestämiseen myös sen ollessa ainut selittävä muuttuja (taulukko L4).

5 Johtopäätökset

Kaiken kaikkiaan tutkielman tulokset ovat suurilta osin aiemmasta tutkimuksesta poikkeavia ja asettamieni hypoteesien vastaisia. Tulokset osoittavat, ettei yksilön yksinäisyyden kokemuksella tai sosiaalisten kontaktien puutteella ole tilastollisesti merkitsevää yhteyttä etenkin vaihtoehtoihin poliittisen osallistumisen muotoihin osallistumisessa. Myös äänestämiseen on yhteydessä ainoastaan yksi sosiaalisten kontaktien määrää mittaava muuttuja, eikä yksinäisyyden tunteella ole tilastollisesti merkitsevää yhteyttä tähänkään poliittisen osallistumisen muotoon. Koska yksinäisyyden demokratian toteutumislle aiheuttamia haittavaikutuksia ei näiden tulosten valossa ilmene Suomessa, on Suomi selkeä poikkeustapaus verrattuna esimerkiksi Saksaan ja Alankomaihin, joissa yksinäisyyden on osoitettu olevan negatiivisesti yhteydessä äänestämisaktiivisuuteen (Langenkamp 2021b). Mutta mistä tämä johtuu? Tutkielman johtopäätöksissä pohdin sekä jatkotutkimusmahdollisuuksien että tutkielman rajoitteiden lisäksi sitä, mistä nämä jokseenkin yllättävät ja aiemmasta tutkimuksesta poikkeavat tulokset johtuvat ja miten voidaan perustella sitä, ettei yksinäisyydellä tai sosiaalisten kontaktien puutteella ei ole tämän tutkielman valossa tilastollisesti merkitsevää yhteyttä poliittiseen osallistumiseen tai osallistumattomuuteen Suomessa.

Suomessa esiintyy yksinäisyyttä enenevissä määrin ja kasvokkain tapahtuvan sosiaalisen kanssakäymisen määrä on laskenut huomattavasti vuosien saatossa (Laaninen ja Niemelä 2023, 238; Anttila et al. 2020, 711), mikä vaikuttaa myös sosiaaliseen pääomaan verkostojen vähentyessä (Coleman 1998, 98). Mikrotason sosiaalinen pääoma, joka tarkoittaa yksilöiden välisten sosiaalisten verkostojen mukanaan tuomia resursseja (Membiela-Pollán ja Pena-López 2017, 147), laskee, koska nämä sosiaaliset verkostot vähenevät ja pienenevät aiempaa yleisemmin esiintyvän yksinäisyyden sekä sosiaalisten kontaktien määrän hupenemisen myötä. Vaikka tässä mielessä sosiaalinen pääoma onkin saattanut laskea, sosiaalisen pääoman taso on Suomessa ja muissa Pohjoismaissa yleisesti korkealla tasolla (Ferragina 2017, 74; van Oorschot et al. 2006, 160) etenkin korkean poliittisen

luottamuksen, hyvinvointivaltiomallin ja matalan korruption johdosta (Ferragina 2017, 74; Bäck ja Kestilä-Kekkonen 2013, 63).

Tutkielman tulokset viittaavat siihen, että huolimatta yksilöiden kärsimästä mahdollisesta sosiaalisen pääoman vähenemisestä sosiaalisten verkostojen hupenemisen myötä, sosiaalisten kontaktien puute ja etenkin yksinäisyyden tunne eivät juuri vaikuta poliittiseen osallistumiseen niin negatiivisesti kuin positiivisestikaan. Sekä sosiaalinen että poliittinen luottamus, jotka yleisesti toimivat sosiaalisen pääoman mittareina (ks. esim. Bäck ja Kestilä-Kekkonen 2013) ovat Suomessa korkealla tasolla muihin Euroopan unionin valtioihin verrattuna, pois lukien muut Pohjoismaat. Korkeampaa poliittista luottamusta esiintyy esimerkiksi parlamenttiin ja kansalliseen sekä alueelliseen hallintoon luottamisen saralla (OECD 2021, 50). Suomalaisten yleinen luottamus muita ihmisiä kohtaan on myös huomattavasti muuta Eurooppaa korkeammalla, jälleen poissulkien muut Pohjoismaat (Bäck ja Kestilä-Kekkonen 2013, 63; OECD 2021, 47, 49). Korkean poliittisen luottamuksen erityisesti parlamenttia ja poliitikkoja kohtaan on osoitettu vaikuttavan positiivisesti poliittiseen osallistumiseen Suomessa. (Grönlund ja Setälä 2007, 404, 417; Bäck ja Kestilä-Kekkonen 2013, 68.) Tällaiset korkealla tasolla olevat sosiaalisen pääoman ominaisuudet voivat kompensoida mikrotason sosiaalisen pääoman puutteita, jotka ilmenevät yksinäisyyden lisääntyessä ja ihmisten sosiaalisten kontaktien vähentyessä. Voidaankin sanoa, että huolimatta yksinäisyyden ja sosiaalisten kontaktien puutteen lisääntymisestä, näiden vaikutukset eivät ulotu poliittisen osallistumisen aktiivisuuteen juuri siksi, että makrotason, tai institutionaalinen, sosiaalinen pääoma ja siihen oleellisesti liittyvä korkea poliittinen luottamus (Rothstein ja Stolle 2008, 443) edesauttavat poliittista osallistumista (Grönlund ja Setälä 2007, 404, 417; Bäck ja Kestilä-Kekkonen 2013, 68).

Tutkielman ainut aiempaa eurooppalaista tutkimusta mukaileva tulos on se, että sosiaalisten kontaktien määrä on yhteydessä äänestämisen todennäköisyyteen (McClurg 2003, 449; Kernell ja Lamberson 2023, 8). Kaiken kaikkiaan yksinäisyyden tunnetta ja sosiaalisten kontaktien puutetta enemmän, poliittista osallistumista Suomessa voidaan siis perustella korkealla poliittisella luottamuksella (Grönlund ja Setälä 2007, 404, 417; OECD 2021, 50) sekä Pohjoismaisen hyvinvointivaltiomallin luomalla korkealla sosiaalisella pääomalla (Ferragina 2017, 74; van Oorschot et al. 2006, 160). Tutkielman tulokset tuovat mukanaan uutta tietoa suomalaisten poliittisesta osallistumisesta ja yksinäisyyden sekä sosiaalisten kontaktien puutteen yhteydestä tähän.

Tutkielman tuloksia tulkitessa on hyvä muistaa, että European Social Survey -kyselyyn vastanneiden on tullut itse arvioida mihin he vastauksissaan asettuvat. Sosiaalisten kontaktien määrää muihin oman

ikäisiin verrattuna voi olla vaikea arvioida ja myös esimerkiksi subjektiivinen terveydentila voi tarkoittaa vastaajille hyvinkin eri asioita. Kyselyiden vastaajilla on myös usein taipumus vastata kysymyksiin, tavalla, jonka kokevat hyväksyttäväksi, mikä johtaa esimerkiksi äänestysaktiivisuuden vääristymiseen kyselyiden tuloksissa (Belli et al. 2001, 479). Tulee myös ottaa huomioon, että äänestyskäyttäytymiseen ja muuhun poliittiseen osallistumiseen vaikuttavat valtava määrä ulkoisia tekijöitä, joten on mahdollista, että huolimatta yleisimpien kontrollimuuttujien käytöstä jotkin tekijät ovat jääneet kontrolloimatta.

Koska aihetta on tutkittu vähän etenkin Suomessa, mutta myös muualla Euroopassa, mahdollisuuksia jatkotutkimukselle on lukuisia. Osittain yllättävätkin tutkimustulokset johtavat useisiin jatkokysymyksiin esimerkiksi siitä, onko niissä kyseessä Pohjoismaisten hyvinvointivaltioiden erityispiirre vai kenties yksinomaan suomalaisen yhteiskunnan ominaisuus. Tutkimusta voisi jatkaa myös etenkin sen osalta, kuinka vahvasti yksinäiset ja vähäiset sosiaaliset kontaktit omaavat ihmiset näkevät poliittisen osallistumisen kansalaisvelvollisuutena. Aiemmat tutkimukset ovat osoittaneet, että yksinäisyyden kasvaessa esimerkiksi äänestämistä ei nähdä yhtä vahvasti kansalaisvelvollisuutena (Langenkamp 2021b), mutta myöskään tätä ei ole juuri tutkittu Suomen kontekstissa. Sosiaalisen pääoman muutoksia olisi myös otollista tutkia ja ottaa selvää siitä, onko sosiaalinen pääoma pysynyt tasaisen korkeana huolimatta yksinäisten määrän noususta. Mahdollisuudet jatkotutkimukselle ovat siis erittäin laajat ja aihe vaatii Suomessa laajempaa, vertailukelpoista tutkimusta.

Lähdeluettelo

- Anttila, Timo, Kirsikka Selander ja Tomi Oinas. 2020. Disconnected Lives: Trends in Time Spent Alone in Finland. *Social indicators research*. 150 (2), 711–730.
- Anttila, Timo, Jussi Tanskanen, Tomi Oinas ja Sirpa Kannasoja. 2022. Suomalaisten sosiaaliset suhteet muutoksessa. Hanifi, R., Haaramo, J. & Saarenmaa, K. (eds.) *Mitä kuuluu vapaa-aikaan?: Tutkimus, tieto ja tulkinnat*, 75–104. Helsinki: Tilastokeskus.
- Belli, Robert F., Michael W. Traugott ja Matthew N. Beckmann. 2001. What Leads to Voting Overreports? Contrasts of Overreporters to Validated Voters and Admitted Nonvoters in the American National Election Studies. *Journal of official statistics*. 17 (4), 479.
- Bäck, Maria ja Elina Kestilä-Kekkonen. 2013. Sosiaalinen pääoma ja poliittinen osallistuminen Suomessa. *Politiikka*, 55, (2), 59-72.
- Coleman, James S. 1988. Social Capital in the Creation of Human Capital. *The American journal of sociology*. 94 (1988), 95–120.
- Ekman, Joakim ja Erik Amnå. 2012. Political participation and civic engagement: towards a new typology. *Human affairs (Bratislava, Slovakia)*. 22 (3), 283–300.
- European Social Survey European Research Infrastructure (ESS ERIC). (2024). ESS11 integrated file, edition 3.0 [Data set]. Sikt - Norwegian Agency for Shared Services in Education and Research. https://doi.org/10.21338/ess11e03_0
- Ferragina, Emanuela ja Alessandro Arrigoni. 2017. The Rise and Fall of Social Capital: Requiem for a Theory? *Political studies review*. 15 (3), 355–367.
- Grönlund, Kimmo, Hanna Wass ja Sami Borg. 2016. *Poliittisen osallistumisen eriytyminen : eduskuntavaalitutkimus 2015*. Helsinki: Oikeusministeriö.

- Grönlund, Kimmo ja Maija Setälä. 2007. Political Trust, Satisfaction and Voter Turnout. *Comparative European politics (Houndmills, Basingstoke, England)*. 5 (4), 400–422.
- Hawkley, Louise C. ja John T. Cacioppo. 2010. Loneliness Matters: A Theoretical and Empirical Review of Consequences and Mechanisms. *Annals of behavioral medicine*. 40 (2), 218–227.
- Jessen, Mathilda A. B., Anna V. J. Pallesen, Margit Kriegbaum ja Maria Kristiansen. 2018. The association between loneliness and health - a survey-based study among middle-aged and older adults in Denmark. *Aging & mental health*. 22 (10), 1338–1343.
- Kaakinen, Markus ja Noora Ellonen. n.d. Regressioanalyysi. Teoksessa Kvantitatiivisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. Saatavilla: <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvanti/regressio/logistinen/> (Viitattu 10.9.2025)
- Kernell, Georgia ja P. J. Lamberson. 2023. Social networks and voter turnout. *Royal Society open science*. 10 (10) .
- Ketokivi, Mikko. 2009. *Tilastollinen päättely ja tieteellinen argumentointi*. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.
- Ketokivi, Mikko. 2015. *Tilastollinen päättely ja tieteellinen argumentointi*. 2. laaj. laitos. Helsinki: Gaudeamus.
- Kraav, Siiri-Liisi, Olutosin Awoyemi, Niina Juntila, Riitta Vornanen, Jussi Kauhanen, Timo Toikko, Soili M. Lehto, Sari Hantunen ja Tommi Tolmunen. 2021. The effects of loneliness and social isolation on all-cause, injury, cancer, and CVD mortality in a cohort of middle-aged Finnish men. A prospective study. *Aging & mental health*. 25 (12), 2219–2228.
- Laaninen, Markus ja Mikko Niemelä. 2023. Koettu yksinäisyys Suomessa 2016–2022, *Yhteiskuntapolitiikka*, 88(3), 237–247.
- Langenkamp, Alexander. 2021a. Enhancing, suppressing or something in between - loneliness and five forms of political participation across Europe. *European societies*. 23 (3), 311–332.

- Langenkamp, Alexander. 2021b. Lonely Hearts, Empty Booths? The Relationship between Loneliness, Reported Voting Behavior and Voting as Civic Duty. *Social science quarterly*. 102 (4), 1239–1254.
- Langenkamp, Alexander. 2025. Linking social deprivation and loneliness to right-extreme radicalization and extremist antifeminism. *Current opinion in behavioral sciences*. 63.
- Lowndes, Vivien, David Marsh ja Gerry Stoker. 2018. *Theory and methods in political science*. Fourth edition. Basingstoke, Hampshire: Palgrave Macmillan.
- Mattila, Mikko. 2014. Terveiden vaikutus äänestämiseen Suomessa ja Euroopassa : kaltaistamismenetelmien käyttö äänestystutkimuksissa. *Politiikka*, 56(3), 230–243.
- McClurg, Scott D. 2003. Social Networks and Political Participation: The Role of Social Interaction in Explaining Political Participation. *Political research quarterly*. 56 (4), 449–464.
- Membiela-Pollán, Matias ja José Atilano Pena-López. 2017. Clarifying the concept of social capital through its three perspectives: Individualistic, communitarian and macro-social. *European journal of government and economics*. 6 (2), 146–170.
- Murto, Jukka, Oona Pentala, Satu Helakorpi ja Risto Kaikkonen (toim.). 2015. Yksinäisyys ja osallistuminen, ATH-tutkimuksen tuloksia – järjestökentän tutkimusohjelma. Työpaperi 25/2015. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL). Saatavilla: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-547-9> (Viitattu 20.9.2025)
- Nickerson, David W. 2008. Is Voting Contagious? Evidence from Two Field Experiments. *The American political science review*. 102 (1), 49–57.
- Nygård, Mikael, Fredrica Nyqvist, Wouter Steenbeek ja Gunborg Jakobsson. 2015. Does social capital enhance political participation of older adults? A multi-level analysis of older Finns and Swedes. *Journal of International and Comparative Social Policy*. 31 (3), 234–254.

Nyqvist, Fredrica, Christina R. Victor, Anna K. Forsman ja Mima Cattan. 2016. The association between social capital and loneliness in different age groups: A population-based study in Western Finland. *BMC public health*. 16 (1), 542–542.

OECD. 2021. *Drivers of Trust in Public Institutions in Finland*. Paris: OECD Publishing.

Oinas, Tomi, Petri Ruuskanen, Tomi Kankainen, Timo Anttila ja Mari Kivitalo. 2018. Sosiaalinen pääoma ja yksilötason tulokehitys Suomessa. *Sosiologia*. 55 (1).

Okkonen, Kaisa-Mari. 2019. Yksinäisiä on sadointuhansin – yhteistä korkea ikä, pienet tulot ja huono terveys. Tilastokeskus. Saatavilla: <https://stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2019/yksinaisia-on-sadoin-tuhansin-yhteista-korkea-ika-pienet-tulot-ja-huono-terveys> (Viitattu 5.10.2025)

Pekkarinen, Elina, Sami Myllyniemi ja Heikki Aittokoski. 2019. *Vaikutusvaltaa Euroopan laidalla : Nuorisobarometri 2018*. Helsinki: Valtion nuorisoneuvosto.

Perlman, Daniel ja Letita Anne Peplau. 1981. Toward a social psychology of loneliness. In S. Duck & R. Gilmour (Eds.), *Personal relationships 3: Personal relationships in disorder*. New York: Academic Press, 1981.

Peterson, Delaney, Matthjis Rooduijn, Frederic R. Hopp, Gijs Schumacher ja Bert N. Bakker. 2025. Loneliness is positively associated with populist radical right support. *Social science & medicine* (1982). 366.

Putnam, Robert D. 1995. Bowling Alone: America's Declining Social Capital. *Journal of Democracy* 6(1), 65–78.

Putnam, Robert D. 2000. *Bowling alone : the collapse and revival of American community*. New York: Simon & Schuster.

Putnam, Robert D., Robert Leonardi ja Raffaella Nanetti. 1993. *Making democracy work : civic traditions in modern Italy*. Princeton, NJ: Princeton University Press.

Rothstein, Bo ja Dietlind Stolle. 2008. The State and Social Capital: An Institutional Theory of Generalized Trust. *Comparative politics*. 40 (4), 441–459.

Routasalo, Pirkko E., Niina Savikko, Reijo S. Tilvis, Timo E. Strandberg ja Kaisu H. Pitkälä. 2006. Social Contacts and Their Relationship to Loneliness among Aged People – A Population-Based Study. *Gerontology (Basel)*. 52 (3), 181–187.

Schnepf, Sylke V., Caterina Mauri ja Béatrice d’Hombres. 2024. ‘Loneliness, Societal Preferences and Political Attitudes’, in *Loneliness in Europe*. Switzerland: Springer., 117–136

Tiessalo, Paula 8.1.2023. Nuorten yksinäisyys ei hellittänyt, vaikka pandemiarajoitukset purettiin: Lääkkeeksi on nyt tarjolla ilmainen yksinäisyyden omahoito-ohjelma. YLE. Saatavilla: <https://yle.fi/a/74-20008703> (Viitattu 15.8.2025)

Tilastokeskus 31.3.2023. Elinolotilasto. Viiteajankohta: 2022. ISSN=2669–8854. Helsinki: Tilastokeskus. Saatavilla: <https://stat.fi/julkaisu/cl8sh640so9n30bw7s21tu6s8> (Viitattu 30.9.2025)

Tilastokeskus, n.d. Väestö ja yhteiskunta. Saatavilla: https://stat.fi/tup/suoluk/suoluk_vaesto.html#vaestorakenne (Viitattu 30.9.2025)

Tourangeau, Roger ja Ting Yan. 2007. Sensitive questions in surveys. *Psychological Bulletin*, 133(5), 859–883.

Vesanummi, Mari. 9.2.2021. Yksinäisyys kalvaa jo lähes joka kolmatta suomalaista – monilla ei ole ainuttakaan kaveria jolle jutella. YLE. Saatavilla: <https://yle.fi/a/3-11780982> (Viitattu 15.8.2025)

Weiss, Robert S. ja David Riesman. 1973. *Loneliness : the experience of emotional and social isolation*. Cambridge, Mass: MIT Press.

Young, Iris Marion. 2000. *Inclusion and democracy*. Oxford: Oxford University Press.

Liitteet

Taulukko L1. Käytetyt muuttujat listattuna, European Social Survey 2023

Muuttuja	Muuttujan lyhenne
how often socially meet with friends, relatives, or colleagues	sclmeet
how many people with whom you can discuss intimate and personal matters	inprdsc
take part in social activities compared to others of same age	sclact
felt lonely, how often past week	fltlnl
voted in last national election	vote
taken part in public demonstration last 12 months	pblmna
signed petition last 12 months	sgnptit
posted or shared anything about politics online last 12 months	pstplonl
gender	gndr
age of respondent	agea
subjective general health	health
highest level of education	eisced
how interested in politics	polintr
painomuuttuja	anweight

Taulukko L2. Selittävän binäärisen muuttujan sisältämien muuttujien keskeiset tunnusluvut, European Social Survey 2023, Suomen aineisto

Binäärisen muuttujan sisältämät muuttujat	Mediaani	Keskiarvo	Keskihajonta	Min.	Max.
Osallistunut mielenosoitukseen	0	0,04	0,20	0	1
Kirjoittanut kansalaisadressin tai -vetoomuksen	0	0,34	0,47	0	1
Julkaissut tai jakanut jotain politiikasta sosiaalisessa mediassa	0	0,17	0,38	0	1

Taulukko L3. Äänestämisen todennäköisyyttä mittaavan logistisen regressioanalyysin tulokset, kun selittävänä muuttujana yksinäisyyden tunne + kontrollimuuttujat

ref. usein tai jatkuvasti yksinäinen	Joskus yksinäinen	0.217 (0.730)
	Harvoin tai ei koskaan yksinäinen	0.754 (0.692)
ref. 18-34v	Ikä 35–49	0.012 (0.434)
	Ikä 50–64	0.495 (0.448)
	Ikä 65+	0.774 (0.440)
ref. mies	Sukupuoli	0.441 (0.311)
ref. perusaste tai vähemmän	Toinen aste	0.460 (0.385)
	Korkea-aste	1.428 (0.561)*
	Koettu terveys	0.025 (0.202)
	Kiinnostus politiikasta	1.016 (0.203)***

Taulukko L4. Äänestämisen todennäköisyyttä mittaavan logistisen regressioanalyysin tulokset, kun selittävänä muuttujana se, kuinka usein tapaa ystäviä/sukulaisia/työkavereita + kontrollimuuttujat

ref. tapaa ihmisiä harvoin	Tapaa ihmisiä kohtalaisesti	1.285 (0.499)**
	Tapaa ihmisiä usein	1.510 (0.533)**
ref. 18-34v	Ikä 35–49	0.131 (0.434)
	Ikä 50–64	0.670 (0.457)
	Ikä 65+	0.977 (0.448)*
ref. mies	Sukupuoli	0.436 (0.313)
ref. perusaste tai vähemmän	Toinen aste	0.424 (0.390)
	Korkea-aste	1.419 (0.565)*
	Koettu terveys	0.071 (0.198)
	Kiinnostus politiikasta	1.020 (0.205)***

Taulukko L5. Äänestämisen todennäköisyyttä mittaavan logistisen regressioanalyysin tulokset, kun selittävänä muuttujana se, kuinka monen kanssa voi keskustella henk. koht. asioista + kontrollimuuttujat

ref. voi puhua harvalle	Voi puhua muutamalle	0.010 (0.895)
	Voi puhua usealle	0.350 (0.884)
ref. 18-34v	Ikä 35–49	0.100 (0.430)
	Ikä 50–64	0.617 (0.448)
	Ikä 65+	0.886 (0.439)*
ref. mies	Sukupuoli	0.379 (0.312)
ref. perusaste tai vähemmän	Toinen aste	0.465 (0.385)
	Korkea-aste	1.407 (0.561)*
	Koettu terveys	0.094 (0.199)
	Kiinnostus politiikasta	0.987 (0.203)***

Taulukko L6. Äänestämisen todennäköisyyttä mittaavan logistisen regressioanalyysin tulokset, kun selittävänä muuttujana se, kuinka sosiaalisesti aktiivinen on muihin ikäisiinsä verrattuna + kontrollimuuttujat

ref. vähemmän sosiaalisesti aktiivinen kuin muut ikäiset	Yhtä sosiaalisesti aktiivinen kuin muut	0.418 (0.357)
	Sosiaalisesti aktiivisempi kuin muut	-0.005 (0.432)
ref. 18-34v	Ikä 35–49	0.096 (0.432)
	Ikä 50–64	0.561 (0.445)
	Ikä 65+	0.824 (0.440)
ref. mies	Sukupuoli	0.414 (0.309)
ref. perusaste tai vähemmän	Toinen aste	0.417 (0.385)
	Korkea-aste	1.359 (0.560)*
	Koettu terveys	0.084 (0.201)
	Kiinnostus politiikasta	1.005 (0.203)***

Taulukko L7. Vaihtoehtoisiin poliittisen osallistumisen muotoihin osallistumisen todennäköisyyttä mittaavan logistisen regressioanalyysin tulokset, kun selittävänä muuttujana yksinäisyyden tunne + kontrollimuuttujat

ref. usein tai jatkuvasti yksinäinen	Joskus yksinäinen	-0.206 (0.624)
	Harvoin tai ei koskaan yksinäinen	0.050 (0.587)
ref. 18-34v	Ikä 35–49	0.080 (0.318)
	Ikä 50–64	-0.673 (0.320)*
	Ikä 65+	-1.804 (0.332)***
ref. mies	Sukupuoli	0.510 (0.224)*
ref. perusaste tai vähemmän	Toinen aste	0.635 (0.308)*
	Korkea-aste	0.594 (0.354)
	Koettu terveys	-0.095 (0.150)
	Kiinnostus politiikasta	0.756 (0.158)***

Taulukko L8. Vaihtoehtoisiin poliittisen osallistumisen muotoihin osallistumisen todennäköisyyttä mittaavan logistisen regressioanalyysin tulokset, kun selittävänä muuttujana se, kuinka usein tapaa ystäviä/sukulaisia/työkavereita + kontrollimuuttujat

ref. tapaa ihmisiä harvoin	Tapaa ihmisiä kohtalaisesti	0.224 (0.484)
	Tapaa ihmisiä usein	0.243 (0.494)
ref. 18-34v	Ikä 35–49	0.109 (0.319)
	Ikä 50–64	-0.631 (0.319)*
	Ikä 65+	-1.758 (0.329)***
ref. mies	Sukupuoli	0.508 (0.224)*
ref. perusaste tai vähemmän	Toinen aste	0.628 (0.310)*
	Korkea-aste	0.593 (0.355)
	Koettu terveys	-0.081 (0.147)
	Kiinnostus politiikasta	0.752 (0.158)***

Taulukko L9. Vaihtoehtoisiin poliittisen osallistumisen muotoihin osallistumisen todennäköisyyttä mittaavan logistisen regressioanalyysin tulokset, kun selittävänä muuttujana se, kuinka monen kanssa voi keskustella henk. koht. asioista + kontrollimuuttujat

ref. voi puhua harvalle	Voi puhua muutamalle	-0.216 (0.814)
	Voi puhua usealle	0.052 (0.800)
ref. 18-34v	Ikä 35–49	0.112 (0.317)
	Ikä 50–64	-0.610 (0.318)
	Ikä 65+	-1.740 (0.329)***
ref. mies	Sukupuoli	0.479 (0.225)*
ref. perusaste tai vähemmän	Toinen aste	0.645 (0.308)*
	Korkea-aste	0.586 (0.354)
	Koettu terveys	-0.084 (0.147)
	Kiinnostus politiikasta	0.747 (0.158)***

Taulukko L10. Vaihtoehtoisiin poliittisen osallistumisen muotoihin osallistumisen todennäköisyyttä mittaavan logistisen regressioanalyysin tulokset, kun selittävänä muuttujana se, kuinka sosiaalisesti aktiivinen on muihin ikäisiinsä verrattuna + kontrollimuuttujat

ref. vähemmän sosiaalisesti aktiivinen kuin muut ikäiset	Yhtä sosiaalisesti aktiivinen kuin muut	-0.031 (0.249)
	Sosiaalisesti aktiivisempi kuin muut	0.297 (0.321)
ref. 18-34v	Ikä 35–49	0.082 (0.317)
	Ikä 50–64	-0.668 (0.318)*
	Ikä 65+	-1.814 (0.333)***
ref. mies	Sukupuoli	0.518 (0.225)*
ref. perusaste tai vähemmän	Toinen aste	0.646 (0.308)*
	Korkea-aste	0.624 (0.355)
	Koettu terveys	-0.097 (0.150)
	Kiinnostus politiikasta	0.748 (0.159)***

Taulukko L11. Äänestämisen todennäköisyyttä mittaavan logistisen regressioanalyysin regressiokertoimet ja keskihajonnat

ref. usein tai jatkuvasti yksinäinen	Joskus yksinäinen	0.065 (0.748)
	Harvoin tai ei koskaan yksinäinen	0.502 (0.716)
ref. tapaa ihmisiä harvoin	Tapaa ihmisiä kohtalaisesti	1.192* (0.506)
	Tapaa ihmisiä usein	1.366* (0.552)
ref. voi puhua harvalle	Voi puhua muutamalle	-0.073 (0.928)
	Voi puhua usealle	0.154 (0.921)
ref. vähemmän sosiaalisesti aktiivinen kuin muut ikäiset	Yhtä sosiaalisesti aktiivinen kuin muut	0.186 (0.376)
	Sosiaalisesti aktiivisempi kuin muut	-0.185 (0.447)
ref. 18-34v	Ikä 35–49	0.068 (0.442)
	Ikä 50–64	0.630 (0.466)
	Ikä 65+	0.943* (0.464)
ref. mies	Sukupuoli	0.432 (0.317)
ref. perusaste tai vähemmän	Toinen aste	0.405 (0.395)
	Korkea-aste	1.354* (0.571)
	Koettu terveys	-0.024 (0.209)
	Kiinnostus politiikasta	1.018*** (0.208)

p < 0.1, * p < 0.05, ** p < 0.01, *** p < 0.001

Taulukko L12. Vaihtoehtoisin poliittisen osallistumisen muotoihin osallistumisen todennäköisyyttä mittaavan logistisen regressioanalyysin regressiokertoimet ja keskihajonnat

ref. usein tai jatkuvasti yksinäinen	Joskus yksinäinen	-0.190 (0.627)
	Harvoin tai ei koskaan yksinäinen	0.035 (0.594)
ref. tapaa ihmisiä harvoin	Tapaa ihmisiä kohtalaisesti	0.195 (0.491)
	Tapaa ihmisiä usein	0.174 (0.510)
ref. voi puhua harvalle	Voi puhua muutamalle	-0.228 (0.822)
	Voi puhua usealle	-0.020 (0.812)
ref. vähemmän sosiaalisesti aktiivinen kuin muut ikäiset	Yhtä sosiaalisesti aktiivinen kuin muut	-0.091 (0.259)
	Sosiaalisesti aktiivisempi kuin muut	0.248 (0.331)
ref. 18-34v	Ikä 35–49	0.081 (0.324)
	Ikä 50–64	-0.667* (0.328)
	Ikä 65+	-1.821*** (0.342)
ref. mies	Sukupuoli	0.516* (0.229)
ref. perusaste tai vähemmän	Toinen aste	0.649* (0.311)
	Korkea-aste	0.596 (0.357)
	Koettu terveys	-0.117 (0.154)
	Kiinnostus politiikasta	0.749*** (0.159)

$p < 0.1$, * $p < 0.05$, ** $p < 0.01$, *** $p < 0.001$

Taulukko L13. Tutkielman molemmissa logistisissa regressioanalyysissä käytettyjen selittävien muuttujien havaintojen lukumäärät

Muuttuja	Muuttujan kategoriat	Havainnot, lkm.
Kuinka usein tuntenut olonsa yksinäiseksi	Usein tai jatkuvasti yksinäinen	64
	Joskus yksinäinen	268
	Harvoin tai ei koskaan yksinäinen	1 228
Kuinka usein tapaa ystäviä, sukulaisia tai työtovereita	Tapaa ihmisiä harvoin	105
	Tapaa ihmisiä kohtalaisesti	483
	Tapaa ihmisiä usein	971
Kuinka monen henkilön kanssa voi keskustella henkilökohtaisista asioista	Voi puhua harvalle	36
	Voi puhua muutamalle	393
	Voi puhua usealle	1 059
Verrattuna muihin saman ikäisiin, kuinka usein osallistuu sosiaalisiin tapahtumiin tai vapaa-ajan toimintaan	vähemmän sosiaalisesti aktiivinen kuin muut ikäiset	659
	Yhtä sosiaalisesti aktiivinen kuin muut	587
	Sosiaalisesti aktiivisempi kuin muut	310